

Mardin Barosu

Dergisi

TEMMUZ-AĞUSTOS-EYLÜL 2026

YIL 2 • SAYI 7

Mardin Barosu e-dergi

Av. Ahmet DUYAN
Mardin Barosu Başkanı

A. Duyan

Değerli Meslektaşlarım,
Baro dergimizin yedinci sayısının heyecanı ile hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum.

Her zaman olduğu gibi bu sayıda da üç aylık faaliyetlerimizin kısa özetini sizlerle paylaşmak isterim. Son üç aylık süreçte yaptığımız en kıymetli şeyler arasında şüphesiz ki; Baromuzun tiyatro kulübünün aylardır üzerinde çalışmış olduğu tiyatro oyunu bulunmaktadır. Meslektaşlarımızın büyük bir emek, çaba ve özveri ile sergiledikleri oyun büyük bir başarı ile sahnelenmiştir. Başta siz değerli meslektaşlarımızın ve muhterem halkımızın oyuna göstermiş olduğu yoğun ilgiden dolayı çok teşekkür ederiz. Keza yine Baromuzun Dilsel ve Kültürel Haklar Komisyonu ve Komisyon Üyesi Proje Koordinatörümüz Av. Serdar Gümüş'ün aracılığı ile gerçekleştirilen 'Beş Dilde Kitap Günleri'ni büyük bir başarı ile gerçekleştirmiş bulunuyoruz. Bu etkinlik 'basit' bir kitap fuarı niteliğinde olmayıp, şehrimizin kültürel yapısının çok net bir göstergesidir. Bu her iki etkinlik, baromuzun kapasitesinin halkımıza açık olduğunun bir göstergesi olmuştur.

Yayınlanan kararname ile ilimizden ayrılan Mardin Cumhuriyet Başsavcısı, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcımız ve Ağır Ceza Mahkemeleri Başkanlarına yeni görev yerlerinde başarılar dileriz. Mardin Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Mustafa Akbulut'un mesleğimize ve meslektaşlarımıza sunmuş olduğu katkı ve nezaketi için, Kızıltepe Cumhuriyet Başsavcımız Sayın Soner Hiçdurmaz'a da ilçemize sunmuş olduğu hizmetler için teşekkür ederiz.

Ayrıca Kaymakamlık kararnamesi ile ilimizden ayrılan Kaymakamlarımıza teşekkürü bir borç biliriz. Zira gerek resmi yollarla gerekse de diyalog kapıları ile her talebimize olumlu dönüşlerde bulunmuş olup meslektaşlarımızın birçok sorunlarına çare aramışlardır. Özellikle Mazıdağı İlçe Kaymakamı Sayın Ömer Tuğrul Kundakçı'nın Mazıdağı Baro Odası için göstermiş olduğu emek ve çaba göz ardı edilmez. Bu husus kurumlar arası diyalogun kıymetini bizlere bir kez daha göstermiştir.

Bir hukuk yılının yoğun temposunun ardından adli tatil sürecine giriyoruz. Başta meslektaşlarımız olmak üzere, hukuk camiasının tüm üyelerine huzurlu ve verimli bir tatil dönemi dileriz. Yeni dönemde de hukukun üstünlüğü ve adalet mücadelesi için aynı kararlılıkla çalışmaya devam edeceğiz. İyi tatiller dileriz.

Dergimizin bu sayısına da hayat veren, başta Mardin Barosu Basın Yayın Komisyonu Üyesi ve Mardin Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Meslektaşlarıma, yazıları ile yayınımıza renk katan bütün komisyonlarımıza ve yazar meslektaşlarımıza sonsuz teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Mardin Barosu

Dergisi

MARDİN BAROSU BASIN YAYIN KOMİSYONU

İmtiyaz Sahibi

Av. Ahmet DUYAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Av. Muhammed Melik İLHAN

Genel Yayın Sorumlusu

Av. Muhammed Melik İLHAN

Genel Sekreter

Av. Bahar AKSOY

Görsel Sorumlusu

Av. Pelda KAPAN

Röportaj Sorumlusu

Av. Ahmet NAKŞİOĞLU

Sponsor Sorumlusu

Av. Jozef GÖKSÜN

Yayın Kurulu Üyeleri

Av. Barsavmo GÜRKAN

Av. Muhammed Enes ALKAN

Av. Adem GÜMÜŞ

Av. Özgür ALP

İletişim Bilgileri**Adres**

13 Mart Mah. İl Müftülüğü Arkası,
48.Sk. No:8 Artuklu/MARDİN

Telefon

0482 213 60 43

Faks

0482 212 18 76

WhatsApp İletişim Hattı

0537 035 47 73

E-posta

info@mardinbarosu.org.tr

mbbasinyayin@gmail.com

KEP Adresi

mardinbarosu@hs01.kep.tr

Baskı

Şan Ofset Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Hamidiye Mh. Anadolu Cd. No: 50

Kağıthane/İstanbul - Tel: 0212 289 24 24

Sertifika No: 45170

Av. Muhammed Melik İLHAN
Basın Yayın Komisyonu
Genel Yayın Sorumlusu

Değerli Meslektaşlarım,
Saygıdeğer Okuyucular,
Süreklilik, yayıncılığın en önemli göstergelerinden biridir; ancak bir yayının gerçek değeri, her sayıda kendini yenileyebilmesi ve okurlarına farklı bakış açıları sunabilmesinde saklıdır. Mardin Barosu Dergisi olarak yedinci sayımızla okurlarımızla yeniden buluşmanın memnuniyetini yaşarken, bu kez hukuk ile toplumsal yaşamın kesişim noktasında yer alan soyadı sistemlerini ve farklı ülkelerdeki uygulamalarını ele alıyoruz.

Bu sayımızda yer verdiğimiz “Sizde Öyle Bizde Böyle” başlıklı çalışmada; soyadının yalnızca bireyleri tanımlayan bir kimlik unsuru olmadığı, aynı zamanda toplumların tarihsel birikimini, kültürel değerlerini, aile yapısını ve hukuk anlayışını yansıtan önemli bir gösterge olduğu ortaya konulmaktadır. Türkiye’deki soyadı sisteminden hareketle dünyanın farklı bölgelerindeki uygulamaları inceleyen çalışma; İzlanda’daki patronimik sistemden Tayland’daki benzersiz soyadı zorunluluğuna, İspanya’daki çift soyadı geleneğinden Japonya’daki ortak soyadı uygulamasına kadar pek çok dikkat çekici örneği bir araya getirerek karşılaştırmalı bir bakış açısı sunmaktadır. Bu örnekler, hukukun kültürle ve toplumsal yapıyla kurduğu ilişkinin somut yansımalarını gözler önüne sermektedir.

Hukukun toplumsal yaşamdan bağımsız düşünülmemeyeceği gerçeğinden hareketle, dergimizde farklı disiplinlerle temas kurmak ve hukuka çok yönlü bir bakış sunan çalışmalara yer vermeye özen gösteriyoruz. Bu sayının da okurlarımız için yeni düşünce alanları açmasını ve hukuk kültürünün gelişimine katkı sağlamasını temenni ediyoruz.

Dergimizin yedinci sayısı da önceki sayılarımızda olduğu gibi ortak emeğin, dayanışmanın ve sorumluluk bilincinin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Katkı sunan tüm meslektaşlarımıza, komisyon üyelerimize ve yayınlarımızı ilgiyle takip ederek bu üretim sürecine değer katan okurlarımıza teşekkür ediyor; keyifli ve verimli okumalar diliyorum.

Saygılarımla,

MAKALE

6

KORUMA TEDBİRİ OLARAK
TUTUKLAMA

Av. Onur Erhan DUVA

9

Savunmanın Bağımsızlığının
Zedelendiği Bir Düzende
HUKUK BİÇİMSEL KALIR,
ADALET EKSİLİR VE ÖZGÜRLÜK
GÜVENCESİZLEŞİR

Av. Civan ORTAÇ

12

Boşanma Davalarında Çocuğun
Hukuki Konumu: ÜSTÜN YARAR
İLKEŞİ ÇERÇEVESİNDE
BİR DEĞERLENDİRME

Av. Ayşe Nur Gümüş GÜNAY

14

STAJYER AVUKATLARIN
İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK
HUKUKUNDAKİ KONUMU

Av. Bedir ALAN

17

KAYBOLAN ÇOCUKLARA...

Av. Neşe ÖZKAN

20

Kısmi Dava ve Belirsiz Alacak
Davası: TEORİK TEMELLER,
YARGITAY UYGULAMASI VE
NORMATİF ELEŞTİRİ

Av. Mehmet Zeki AVCI

24

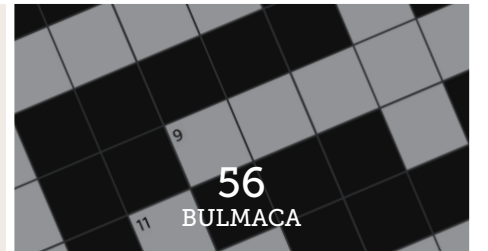
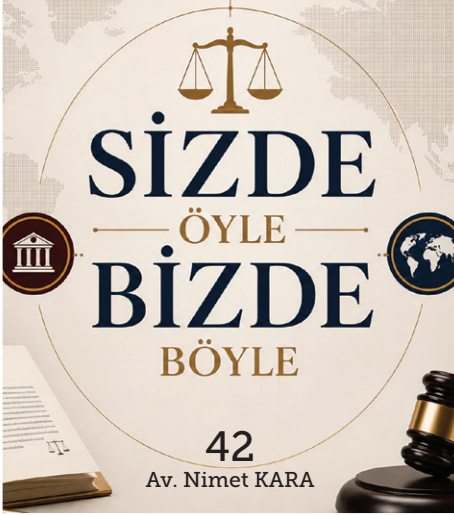
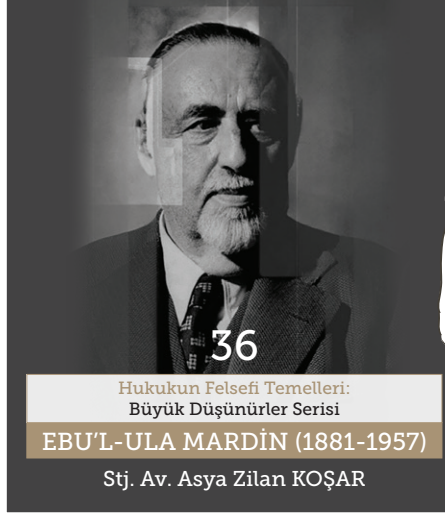
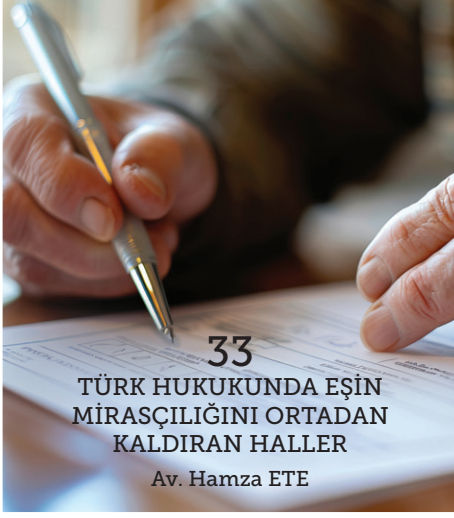
Hukuka Aykırı Delillerin
Uzak Etkisi: ZEHİRLİ AĞACIN
MEYVESİ DOKTRİNİ

Av. Derya ASLAN

28

KAMU DAVASININ
AÇILMASININ ERTELENMESİ

Av. Zuhâl TAHİROĞLU

KORUMA TEDBİRİ OLARAK TUTUKLAMA

Av. Onur Erhan DUVA, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 218103

Ceza muhakemesi alanında koruma tedbirleri, bireylerin yaşamlarına yönelik ciddi müdahaleler oluşturmaktadır. Bu tedbirler arasında tutuklama tedbiri, şüpheli ya da sanığın özgürlüğüne yönelir ve en ağır olanıdır. Tutuklamanın orantılı olmaması halinde faydadan çok zarar vereceği kaçınılmaz olacaktır. Anayasanın 19. maddesinin 2. fıkrasına göre, kişi hak ve özgürlüklerine yönelecek sınırlamanın orantılılık ilkesine uygun olması gerekir.

Orantılılık, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran koruma tedbirlerinden öncelikle ha-

fiften ağıra doğru giden sıralama içinde uygulama yapılması gerektiren bir ilkedir. Öyle ki, Ceza Muhakemesinin gayesine daha hafif bir tedbirle ulaşılması mümkün ise öncelikle uygulanması gerekir. Mesele, adli kontrol tedbiri yeterli ise tutuklama tedbirine başvurulmamalıdır. Hâkim orantılık (ölçülülük) ilkesinin gereği olarak öncelikle amaca yeterli diğer tedbirlerin varlığını göz önüne almak zorundadır. Hukuk devleti olmanın gereği, özgürlük kısıtlamasının şartları gerçekleşse dahi, bireyin bu kısıtlamadan en az zararla kurtulması amaçlanmalıdır.

Hüküm vermekle görevli olan uygulayıcıların bu görevlerinin ifa ettikleri esnada kanun ve deliller ile birlikte başvurdukları bir diğer araç da koruma tedbirleridir. Bu açıdan koruma tedbiri henüz hakkında kesin hüküm verilmeyen kimseler hakkında uygulamasından dolayı yapılan yargılama açısından gerçek anlamda gereklilik arz etmesi halinde bu yola başvurulması gerektiği ifade edilmiştir. Bu bakımdan koruma tedbirleri amacı dışında kullanılır veya amacını aşarsa bu işlemlerin AİHS ve CMK 'ya aykırılık teşkil edeceği de ifade edilmiştir. Koruma tedbirlerinin bir türü olan tutuklama tedbirine başvurulurken de bu amaç gözetilmeli ve yargılamanın sağlıklı ilerleyişi açısından bu yola başvurulması gerekir.

Tutuklama cezalandırma değildir. Bu tedbirin sadece kanunlara uygun olarak uygulanması bir zorunluluktur. Bir koruma tedbiri olarak tutuklamaya ilişkin güncel sorunlar kimi zaman kanuni düzenlemelerden, kimi zaman da uygulamadan kaynaklanmaktadır. Anayasa'nın tutuklama nedenlerinin öngörüldüğü 19. maddesinin doğrudan uygulanabilir niteliği, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinden kaynaklandığı düşünülen sorunların çözülmesine fayda sağlanması adına bu tedbire başvurulsa bile uygulamada bazı hallerde tedbirden ziyade peşinen cezalandırma haline dönüştüğünü görmekteyiz.

Nitekim Yargıtayı vermiş olduğu bir kararından, *"Koruma tedbiriyle çoğu zaman henüz gerçekten suçun işlenip, işlenmediği ya da işleme muhatap olan şüpheli tarafından işlendiği yargı kararı ile sabit olmadığı halde, gecikmesinde sakınca bulunmasından dolayı görünüşte haklılıkla yetinilerek gerek şüphelinin gerekse şüpheli statüsünde olmayan üçüncü kişilerin temel hak ve özgürlüklerine müdahale edilmektedir. Bu neden koruma*

tedbirlerine ölçülü bir şekilde görünüşte haklı olan ve gecikmesinde sakınca ya da tehlike bulunan hallerde başvurulmalıdır." şeklinde karar vererek koruma tedbirlerinin amacını açıklamıştır.

Tutuklamanın Geçiciliği

Tutuklama tedbirin geçici olmasından maksat, sürenin açıkça gösterilmesi değildir. Tedbirin haklılığını gösteren sebeplerin ortadan kalkması halinde sona ermesidir. Delillerin muhafaza altına alınmış olması, kaçma şüphesine karşı teminat verilmiş olması, yapılan kovuşturma sonrasında beraat kararı verilmesi gibi durumlarda tutuklama sona erecektir.

Tutuklama tedbirin geçici olmasından maksat, sürenin açıkça gösterilmesi değildir. Tedbirin haklılığını gösteren sebeplerin ortadan kalkması halinde sona ermesidir. Delillerin muhafaza altına alınmış olması, kaçma şüphesine karşı teminat verilmiş olması, yapılan kovuşturma sonrasında beraat kararı verilmesi gibi durumlarda tutuklama sona erecektir.

Tutukluluk Süresi (CMK 102. m.)

Hemen belirtelim ki, tutukluluğun makul süreden uzun olması, kişilerin özgürlük ve güvenlik hakkını güvenceye bağlayan ve iç hukukumuzun bir parçası olan İHAS 5/3. maddesine aykırılık teşkil eder. Bu güvencenin doğal sonucu olarak tutukluluğun devamına ilişkin kararlarında mutlaka gerekçeli olması gerekir. CMK'nın 102.

maddesine göre, Ağır Ceza Mahkemesinin görevine girmeye suçlarda tutuklulukta kalma süresi altı aydır. Bu süre zorunluluk hallerinde dört ay daha uzatılabilir. Yani atılı suç ağır ceza mahkemesinin görevine girmiyorsa tutuklama süresinin üst sınırı en fazla on aydır. 5235 sayılı Yasa'nın 12. maddesine göre, ayırık durumlar dışında ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işler ağır ceza mahkemesinin görevine girdiğinden, cezanın yukarı sınırı 10 yılı aşmayan suçlarda tutuklulukta geçecek süre en fazla 10 ay olacaktır. Eğer suç ağır ceza mahkemesinin görev alanında ise yani ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla

hapis cezalarını gerektiriyor ise tutuklu kalınacak süre iki yıldır. Bu süre zorunluluk hallerinde en çok üç yıl daha uzatılabilir. Maddenin yazılış biçimine göre “uzatma süresi üç yılı geçemez” dendiği için uzatılan süre üç yıl olacaktır. İki yıllık temel süreye eklendiğinde ağır ceza mahkemesinin görev alınana giren suçlarda tutuklulukta geçirilecek süre en fazla beş yıldır. CMK 250/1-c de yer alan suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma aşamasında tutuklama süresi iki kat uygulanacağından (CMK m. 252) DGM’leri yerine kurulan özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde tutuklulukta geçecek süre azami 10 yıldır.

Arz ve izahı olunduğu gibi gerekçesiz tutuklama verilemez olup, makul süreyi aşmaması gerekmektedir. CMK m.102’de üst sınırlar düzenlenmiş olmakla birlikte, bu süreler otomatik olarak kullanılacak azami süreler değildir. Tutukluluğun devamı adına yeni ve güncel gerekçeler sunulmalıdır. Aynı gerekçelerin tekrar edilmesi hak ihlali oluşturur.

Tutuklama tedbiri, ceza muhakemesinin istisnai araçlarından biridir ve keyfi uygulamalara açık olmaması için sıkı denetime tabi tutulmalıdır. Kuvvetli suç şüphesi, tutuklama nedenleri ve ölçülülük ilkesi birlikte gerçekleşmeden verilen tutuklama kararları, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlali niteliğindedir.

Tutuklama Kararının Gerekçeli Olması

Anayasa m.141 ve CMK m.34 uyarınca tutuklama kararları somut, açık denetlenebilir gerekçeler içermelidir. Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına göre;

Suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, katalog suç olması şeklindeki kalıp ifadeler, gerekçeli karar sayılmamaktadır.

Uygulamada; “dosya kapsamı, mevcut delil durumu” gibi soyut gerekçelerle (aslında gerekçesiz) tutuklama kararı verilirken, tahliye kararı verilirken de aynı ibarelerin kullanıldığı sıkça görülmüştür. Unutulmamalıdır ki; Ceza Muhakemesi Kanunu insan haklarına uygun olmayan yaygın uygulamalara karşı bir tepki olarak tüm usulü işlemleri

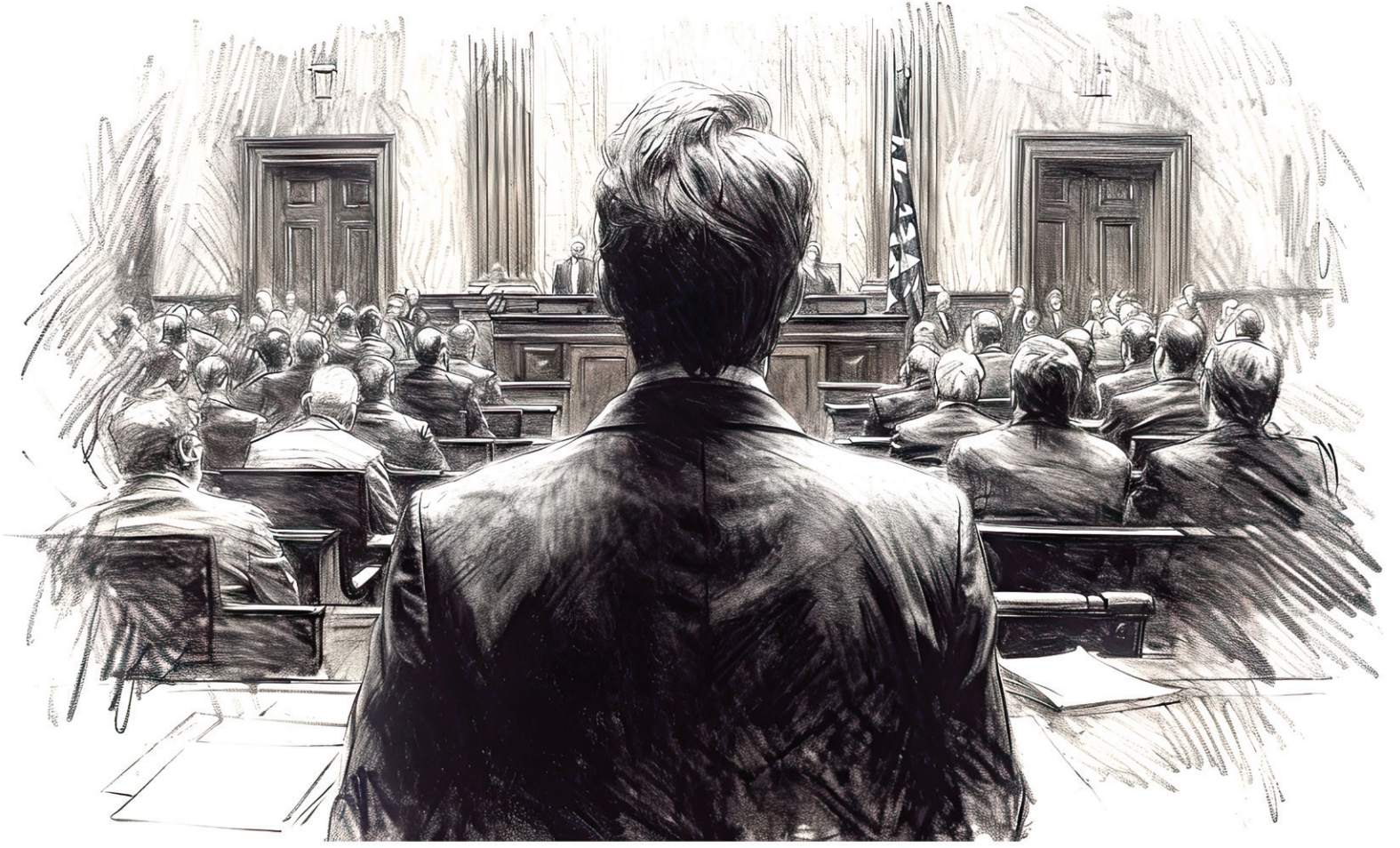
ayrıntılı düzenlemiş ve koruma tedbirleri bakımından da bir çeşitliliğe gitmiştir. Buna göre yargıçların diğer koruma tedbirlerinin yeterli olup olmadığını öncelikle incelemesi, bu tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması halinde tutuklama kararını gerekçelendirerek vermesi esastır.

Tutuklama tedbiri, ceza muhakemesinin istisnai araçlarından biridir ve keyfi uygulamalara açık olmaması için sıkı denetime tabi tutulmalıdır. Kuvvetli suç şüphesi, tutuklama nedenleri ve ölçülülük ilkesi birlikte gerçekleşmeden verilen tutuklama kararları, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlali niteliğindedir.

Bu nedenle hakimler, sonuç olarak; tutuklamayı ilk seçenek değil, son çare olarak değerlendirmeli; adli kontrol tedbirlerini öncelikle uygulamalıdır.

Kaynakça

Doç.Dr Tugrul Katoglu
Mehmet Resat Koparan
TBB
DergiPark

Savunmanın Bağımsızlığının Zedelendiği Bir Düzendeki HUKUK BİÇİMSEL KALIR, ADALET EKSİLİR VE ÖZGÜRLÜK GÜVENCESİZLEŞİR

Av. Civan ORTAÇ, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 115748

Hukuk düzeni, insanın kendi kudretine sınır koyma iradesinin kurumsallaşmış biçimidir. İnsanın olduğu yerde güç vardır; gücün olduğu yerde ise sınır ihtiyacı doğar. Bu sınır, yalnızca dışsal yasaklar sistemi değil, insanın kendi varoluşunu anlamlandırma çabasıdır. Çünkü insan hem eyleyen hem de eylemin sonuçlarına maruz kalan bir varlıktır. Hukuk tam da bu çift yönlü

konumdan doğar: Hem düzen kurar hem de o düzenin meşruiyetini sürekli sınıma ya açık tutar.

Devlet, örgütlü gücün en yoğun biçimidir. Bu yoğunluk, güvenlik ve düzen sağladığı kadar, sınırsızlaşma riskini de içinde taşır. Thomas Hobbes'un güçlü egemen tasavvuru düzeni önceleyen bir akli temsil eder; ancak tarih, gücün sınırsız bırakıldığında güvenliği de-

ğil korkuyu ürettiğini göstermiştir. Bu nedenle hukuk, devleti meşrulaştırdığı kadar sınırlar. Sınır koyma iddiası ise ancak o sınırın gerçekten işler olmasıyla anlam kazanır. İşlerlik yalnızca norm üretmekle değil, o normların karşısında söz söyleyebilme imkanıyla mümkündür. Savunma, hukukun kendi üzerine kapanmasını engelleyen ve onu canlı tutan imkandır.

İnsan onuru, hukuk düzeninin görünmez temelidir. Kant'ın insanı "amaç olarak" görme çağrısı, modern hukuk düşüncesinin merkezine yerleşmiştir.

Kişinin araçsallaştırılmaması, onun iradesinin ve sözünün ciddiye alınması demektir. Yargılama sürecinde bir bireyin dinlenmesi, iddialara karşı cevap verebilmesi, delil sunabilmesi ve bağımsız bir temsil aracılığıyla kendini ifade edebilmesi, onun özne olarak tanındığını gösterir. Savunma hakkı bu tanınmanın kurumsal güvencesidir. Savunma yoksa kişi, sürecin merkezinde değil kenarında durur hakkında konuşulan ama konuşamayan bir figüre dönüşür.

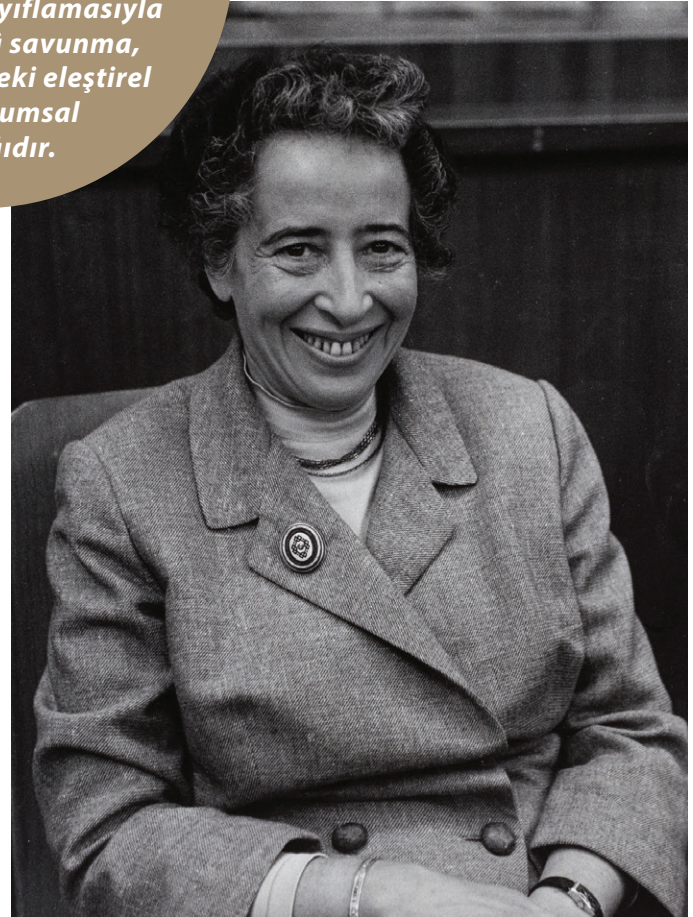
Hukuk yalnızca sonuçla değil, süreçle var olur. Aristotelesin adalet anlayışında yer alan denge fikri, kararın içeriği kadar ona götüren muhakemenin de ölçülü olmasını gerektirir. Sürecin adilliği, tarafların eşit imkanlara sahip olmasına bağlıdır. Eşitlik burada soyut bir ideoloji değil; fiili ve etkili katılım imkanıdır. Savunmanın sınırlı, baskı altında ya da biçimsel olduğu bir düzende eşitlik yalnızca görünüşte kalır. Bu durumda hukuk işler gibi görünür. Fakat içsel meşruiyetini kaybeder.

Montesquie güçler ayrılığını tasarlarken, gücün ancak güçle dengelenebileceğini söyler. Bu denge yargı alanında iddia ile savunma arasındaki eşitlikle kurulur. Savunma etkisizleştiğinde yargı, yapısal olarak dengesizleşir. Karar yine verilir fakat o kararın adalet duygusunu tatmin etme kapasitesi azalır. Çünkü adalet, yalnızca hüküm kurmak değil, hükme giden yolu da adil kılmasıdır.

Toplumlar hukuka yalnızca yaptırım korkusuyla bağlanmaz. İnsanlar, hukuka adil olduğuna inan-
dıkları ölçüde bağlılık gösterirler. Bu inanç soyut bir retorik değil, gündelik deneyimlerin toplamıdır. Mahkeme salonu bu deneyimin en görünür sahnesidir. Orada yalnızca bir uyumsuzluk çözülmez. Toplum, hukukun nasıl işlediğini izler. Savunma serbestçe konuşabiliyor, iddia makamıyla eşit koşullarda tartışabiliyor ve mahkeme bu tartışmayı gerçek bir muhakemeye dönüştürebiliyorsa, karar yalnızca tarafları değil, toplumu da ikna eder.

Savunmanın itibarsızlaştırıldığı bir düzende hukuk tek sesli hale gelir. Tek seslilik kısa vadede düzen görüntüsü yaratabilir. Fakat uzun vadede gerilim üretir. Hannah Arendt'in totaliter yapılara dair

Hannah Arendt'in totaliter yapılara dair çözümlemelerinde dikkat çektiği gibi, kamusal alanın daralması düşüncenin daralmasıdır. Hukuk alanında kamusal alanın daralması ise savunmanın zayıflamasıyla başlar. Çünkü savunma, hukukun içindeki eleştirel sesin kurumsal karşılığıdır.

SAVUNMANIN BAĞIMSIZLIĞI

Adil yargılanmanın güvencesi,
özgür savunmayla mümkündür.

çözümlmelerinde dikkat çektiği gibi, kamusal alanın daralması düşüncenin daralmasıdır. Hukuk alanında kamusal alanın daralması ise savunmanın zayıflamasıyla başlar. Çünkü savunma, hukukun içindeki eleştirel sesin kurumsal karşılığıdır.

Avukatlık mesleği bu nedenle yalnızca teknik bir temsil faaliyeti değildir. Avukat, hukuki norm ile insan hikayesi arasında duran kişidir. Norm geneldir; insan hikayesi tekil ve karmaşıktır. Avukat, bu tekilliği görünür kılar. Her dosya, soyut kuralların somut hayatla karşılaşma anıdır. Savunma, bu karşılaşmanın tek taraflı bir dayatmaya dönüşmesini engeller. O, hukukun insana temas ettiği noktada dengeyi sağlar.

Özgürlük yalnızca eylem serbestisi değildir; haksızlığa uğradığında itiraz edebilme gücüdür. İtiraz edemeyen bir özgürlük, biçimsel bir statüden ibarettir. John Stuart Mill'in özgürlük anlayışında ifade edilen düşünce özgürlüğü, yalnızca fikir üretme değil, o fikri kamusal alanda savunabilme hakkını içerir. Yargı sürecinde savunma, bu özgürlüğün somutlaşmış hâlidir. Kişi kendisine yöneltilen suçlamalara karşı susmak zorunda bırakıldığında, öz-

gürlük teorik bir kavram olarak kalır.

Gücün doğası genişlemeye meyillidir. Hukukun görevi bu genişlemeyi ölçülülük ve denge ilkesiyle sınırlamaktır. Ölçülülük ilkesi yalnızca cezanın miktarıyla ilgili değildir; yargılamanın bütününe kapsar. İddia makamının imkanları karşısında savunmanın etkili olamaması, dengenin bozulması demektir. Böyle bir durumda verilen karar hukuki olabilir; ancak adalet olduğuna dair toplumsal kanaat zayıflar. Bu nedenle açıkça ifade etmek gerekir: Savunmanın bağımsız ve etkili olmadığı bir düzende adalet eksik, özgürlük güvencesizdir. Bu bir meslek grubunun talebi değil, hukuk devletinin varlık şartıdır. Savun-

manın gücü, hukukun kendi kendini sınırlayabilme kapasitesini gösterir. Hukuk, eleştiriye açık olduğu ölçüde güçlüdür; savunma, bu açıklığın kurumsal biçimidir.

Toplumların adaletle kurduğu ilişki büyük ölçüde savunmanın konumuyla belirlenir. Savunmanın özgür olduğu yerde insanlar yarın kendilerinin de adil biçimde yargılanacağına inanırlar. Bu inanç hukukun görünmeyen temelidir. Eğer savunma bası altına alınır, etkisizleştirilir ya da yalnızlaştırılırsa, hukuk ile toplum arasındaki güven bağı zedelenir. Metinler yerinde kalır; fakat hukuk canlılığını kaybeder.

Sonuçta hukuk, insanın güç karşısında tamamen yalnız kalmama iradesidir. Savunma ise bu iradenin en somut ifadesidir. Savunma makamının onuru ve bağımsızlığı, adaletin canlı kalmasını sağlar. Eğer savunma susarsa, hukuk konuşmaya devam etse bile adalet eksilir. Eğer savunma güçlü ve özgürse, hukuk yalnızca bir düzen değil; insan onurunu ve özgürlüğü koruyan bir güvence olur.

Ve tam da bu nedenle, savunmayı korumak bir mesleği değil, adalet fikrinin kendisini korumaktır.

Boşanma Davalarında Çocuğun Hukuki Konumu: ÜSTÜN YARAR İLKESİ ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Av. Ayşe Nur Gümüş GÜNAY, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 189468

Boşanma davaları, yalnızca eşler arasındaki hukuki ilişkinin sona ermesini değil, aynı zamanda çocukların hukuki ve sosyal durumunun yeniden düzenlenmesini de gerektirir. Modern hukuk sistemlerinde çocuk, pasif bir unsur olarak değil, bağımsız haklara sahip bir birey olarak kabul edilmektedir. Türk hukukunda bu yaklaşım, başta Türk Medeni Kanunu olmak üzere ulusal mevzuat ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile güvence altına alınmıştır. Bu çalışmada, boşanma davalarında çocuğun hukuki

konumu; velayet, kişisel ilişki, iştirak nafakası ve çocuğun görüşünün alınması bağlamında incelenmekte, tüm bu kurumların temelinde yer alan “çocuğun üstün yararı” ilkesi analiz edilmektedir.

1. Giriş

Boşanma, aile birliğinin sona ermesine yol açan hukuki bir süreç olmakla birlikte, bu sürecin en önemli etkilerinden biri çocuklar üzerinde ortaya çıkmaktadır. Günümüzde çocuk, yalnızca korunması gereken bir varlık değil, aynı zamanda hak sahibi bir birey

olarak kabul edilmektedir. Bu anlayış doğrultusunda Türk hukukunda boşanma davalarında çocuğun konumu, çocuğun üstün yararı ilkesi temelinde şekillenmektedir.

2. Çocuğun Üstün Yararı İlkesi

Çocuğun üstün yararı ilkesi hem ulusal hem de uluslararası hukukta temel bir prensip olarak kabul edilmektedir. Türk hukukunda açıkça tanımlanmamış olmakla birlikte, Türk Medeni Kanunu hükümlerinin uygulanmasında belirleyici rol oynamaktadır.

Bu ilke, çocuğun yalnızca mevcut durumunu değil, gelecekteki fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimini de kapsayan geniş bir değerlendirme yapılmasını gerektirir. Bu bağlamda hâkim, sosyal inceleme raporları ve uzman görüşlerinden yararlanarak karar verir.

3. Velayet ve Belirlenme Kriterleri

Boşanma halinde velayet, mahkeme tarafından eşlerden birine verilir (TMK m. 182). Velayetin belirlenmesinde çocuğun üstün yararı esas alınır.

Bu kapsamda:

- Çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi
- Ebeveynlerin ekonomik ve sosyal koşulları
- Çocuğun alıştığı çevre
- Ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal bağ gibi unsurlar dikkate alınmaktadır.

Güncel uygulamada, velayetin anneye öncelikli olarak verilmesi yönündeki geleneksel yaklaşım terk edilmiş olup, somut olayın özellikleri belirleyici hale gelmiştir.

4. Kişisel İlişki Kurulması

Velayet kendisine verilmeyen ebeveyn ile çocuk arasında kişisel ilişki kurulması, çocuğun duygusal gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu hak, yalnızca ebeveyne tanınmış bir hak değil, aynı zamanda çocuğun da temel bir hakkıdır.

Mahkeme tarafından belirlenen görüş düzenlemeleri, çocuğun yaşına ve ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenmektedir.

5. İştirak Nafakası

İştirak nafakası, çocuğun bakım ve eğitim giderlerinin karşılanmasına yönelik bir yükümlülüktür. Velayet kendisine verilmeyen ebeveyn, çocuğun ihtiyaçları doğrultusunda nafaka ödemekle yükümlüdür (TMK m. 182/2).

Nafakanın miktarı belirlenirken tarafların ekonomik durumu ve çocuğun ihtiyaçları göz önünde bulundurulur.

6. Çocuğun Görüşünün Alınması

Belirli bir olgunluğa ulaşmış çocukların görüşlerinin alınması, modern hukuk sistemlerinin önemli bir unsurudur. Türk hukukunda da çocuğun görüşü dikkate alınmakta, ancak bu görüş tek başına belirleyici olmamaktadır. Hâkim, çocuğun beyanını diğer delillerle birlikte değerlendirerek karar verir.

7. Uluslararası Hukuk Boyutu

Çocuğun korunmasına ilişkin düzenlemeler, uluslararası hukuk ile de desteklenmektedir. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları, ebeveyn-çocuk ilişkisinin korunmasını aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirmektedir.

8. Sonuç

Boşanma davalarında çocuk, hukuki sürecin merkezinde yer alan bir hak öznnesidir. Türk aile hukuku, çocuğun üstün yararını esas alarak velayet, kişisel ilişki ve nafaka gibi kurumları düzenlemektedir.

Çiftler arasında boşanmanın gerçekleşmesi çiftlerin karı-koca rollerinin bittiğini göstermektedir. Ancak unutulmamalıdır ki çiftlerin boşanması, anne ve baba rollerinin de bittiği anlamına gelmemektedir. Çocuğun üstün yararı açısından boşanma süreçlerin de ebeveynlik rolleri konusunda tam mutabakata varılması fayda sağlayacaktır.

Sonuç olarak, boşanma sürecinde verilen tüm kararların temelinde çocuğun fiziksel, duygusal ve sosyal gelişiminin korunması yer almakta olup, bu yaklaşım hem ulusal hem de uluslararası hukuk normlarıyla uyum içindedir.

STAJYER AVUKATLARIN İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNDAKİ KONUMU

Av. Bedir ALAN, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 224882

STAJ VE STAJYER KAVRAMLARI

Eğitim dönemin bir parçası olan staj, bazen meslek eğitimi veren okullar tarafından eğitim dönemleri içinde, bazen de bu eğitim dönemi sonrasında meslek odalarına kayıt olabilmek için uygulamalı öğrenme dönemi olarak tanımlanmaktadır.

Staj kavramı ile ilgili hukuki düzenlemelerin geçmişte baktığımızda ortaöğretim öğrencilerin yönetmelikle belirlenen okul dışında yaptıkları çalışmalarıdır. Günümüze baktığımızda ise staj ve stajyerlikle ilgili en kapsamlı hükümlerin yer aldığı Mesleki ve

Teknik Eğitim Yönetmeliği ile Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde staj tanımına yer verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 126. Maddesine göre de, "Teorik ve uygulamalı eğitimlerinin tamamını okulda yapan öğrenciler, öğretim programlarıyla kazandırılması öngörülen mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmelerini, sektörü tanımalarını, iş hayatına uyumlarını, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmelerini sağlamak amacıyla staj çalışması yapar." düzenlenmiştir.

Stajyer kavramı ise, belirli bir meslek alanında aldığı teorik bilgiyi, bir işyeri ortamında geliştiren kişi olarak tanımlanmaktadır.

Kişinin stajyer olarak nitelendirilebilmesi için mesleki ve teknik eğitim yapan bir ortaöğretim ya da yükseköğretim kurumunda öğrenci olması ve zorunlu olarak veya okulun onayı dahilinde bir işveren yanında mesleki bilgisini geliştirmek amacıyla çalışması gerekmektedir.

STAJYER AVUKAT AYRIMI

Staj ve stajyer kavramlarının çeşitli meslek gruplarıyla ilgili düzenlemelerde, öğrenim sonrası o mesleğin mensubu olabilmenin şartı olarak yer aldığı da görülmektedir. Hukuk fakültesi mezunlarının Avukatlık Kanunu hükümleri çerçevesinde yapmak zorunda oldukları staj böyledir. Stajyer avukat”, öğrencilik dönemini bitirmiş olup mesleğin icrası için zorunlu olan stajını yapmaktadır. Bu şekilde öğrencilik sonrası yapılan meslek stajları, bu incelemenin kapsamı dışında bırakılmıştır.

STAJYER ve İŞVEREN

Staj dönemi stajyer için uygulamalı eğitim dönemidir. Stajın amacı, bu öğrencilerin okulda aldıkları teorik bilgiyi işyeri ortamında geliştirmeleridir. Stajyerin bu şekilde bir işveren yanında kendini geliştirmesi, iş sözleşmesine dayalı bir çalışma teşkil etmemektedir. Her ne kadar stajyer mesleğin uygulaması hakkında bilgi edinmesi sürecinde işyerinde bulunsa da staj yapılan işyeri, stajyerin işvereni değildir.

STAJYERİN SİGORTA GÜVENCESİ

Stajyerin staj süresi boyunca ve o işyerinin ve işyerinde yürütülmekte olan işin riskleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu noktada stajyerlerin hukuki statüsünün bilinmesine gerek vardır. Stajyerlerin işyerinde

yapılan işi gözlemlemek, deneyimlemek suretiyle işi öğrenmektedir. Bu dönem çalışma dönemi olmakla birlikte, ağırlıklı amaç öğrenim olduğundan işveren/staj yapılan işyeri tarafından stajyerin sigortalı olması gerekmez. Çünkü stajyer ile işveren arasında hizmet ilişkisi kurulmamış olsa bile bu dönemde stajyerler sigorta kapsamında kısmi güvence altına alınmıştır.

5510 s. Kanun’un 6111 s. Kanun ile değişik 5/b maddesine göre; meslek liselerinde okumakta iken veya yükseköğrenimleri sırasında staja tabi tutulan öğrenciler, 5 (b) kapsamında sigortalı sayılmaktadır. 5 (b) kapsamında sigortalı sayılanlar hakkında sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigorta primleri ödenmektedir. Bu primleri ödeme yükümlüsü meslek lisesi öğrencileri için öğrenim gördükleri okullar, yükseköğrenim öğrencileri için öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumlarıdır.

STAJYER AVUKATLARIN SİGORTA GÜVENCESİ

Avukat stajyerleri de, staja başladıkları tarihten itibaren bir ay içerisinde Türkiye Barolar Birliğince genel sağlık sigortası giriş bildirgesi ile Kuruma bildirilirler. Sigorta primleri de 5510 sayılı Kanun’un 60. Maddesi uyarınca Türkiye Barolar Birliği tarafından ödenir.

Staj süresince öğrencilerden sadece iş kazası-meslek hastalığı-hastalık primi alınmakta, emeklilik primi ise alınmamaktadır. Bu nedenle stajda geçen süreler hem sigortalı prim gün sayısında hem de sigortalılık süresinin başlangıcında geçerli olmamaktadır.

İŞ GÜVENLİĞİ VE SAĞLIĞI AÇISINDAN STAJYERLER

Staj döneminin amacı eğitim olduğu için staj yapılan yer ile stajyer arasında bir iş ilişkisi kurulmamış olsa bile işyerinde işveren tarafından yürütülmekte olan bir iş esnasında, işçi sıfatına sahip olmayan

Staj süresince öğrencilerden sadece iş kazası-meslek hastalığı-hastalık primi alınmakta, emeklilik primi ise alınmamaktadır. Bu nedenle stajda geçen süreler hem sigortalı prim gün sayısında hem de sigortalılık süresinin başlangıcında geçerli olmamaktadır.

stajyer de işin sürecine katılmaktadır. Bu nedenle stajyerin bu sürecin içinde olması iş sağlığı ve güvenliği kuralları açısından da durumu değerlendirilmelidir.

Stajyer ile işveren arasında iş ilişkisi bulunmasa da işyerinde meydana gelen bir kaza stajyer açısından iş kazası olarak değerlendirilir. Bunun için işyerinde bulunan stajyerlerinde iş güvenliği yaptırılmış olması ve stajın başladığı tarihte de iş güvenliği açısından da eğitimler verilmesi gereklidir.

İŞ KAZASININ BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

İşyerin de olan kazanın işyerinde bulunan bütün çalışanları etkilediği gibi stajyerler de oluşan iş kazasından etkilenir. Bu kapsamda işveren tarafından bu iş kazasının bildirim yükümlülüğü diğer çalışanlar için yapacağı gibi stajyer açısından da yapmalıdır.

İş kazasının stajyerler açısından bildirimine ilişkin düzenlemelerden ilki Kısa Vadeli Sigorta Kolları

Uygulama Tebliği'nin 7. maddesinde yer almaktadır.

Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulama Tebliği'nin 7. maddesi gereğince, stajyerlerin iş kazası bildirimleri işverenler tarafından yapılmaktadır. Bu husus, açık bir şekilde Kısa Vadeli Sigorta Kolları Uygulama Tebliği'nin 7. maddesinde yer almaktadır.

"Kanunun 5. maddesinin (g) bendinde sayılan sigortalının iş kazası geçirmesi halinde, işvereni tarafından kazanın olduğu ve ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ülkelerdeki yerel kolluk kuvvetlerine derhal, Kuruma ise en geç kazadan sonraki 3 iş günü içinde bildirimleri yapılmalıdır" denilmektedir.

2015/22 sayılı SGK Genelgesi'nde ayrıca düzenleme yapılarak; stajyerlerin iş kazası bildirimlerinin işverenler tarafından yapılacağı tekrar hatırlatılmıştır.

Staj süresince öğrencilerden sadece iş kazası-meslek hastalığı-hastalık primi alınmakta, emeklilik primi ise alınmamaktadır. Bu nedenle stajda geçen süreler hem sigortalı prim gün sayısında hem de sigortalılık süresinin başlangıcında geçerli olmamaktadır.

BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYULMAMASI HALİNDE İDARİ PARA CEZASI

Stajyerin uğradığı iş kazası ya da meslek hastalığının belirtilen süre içinde bildirilmemesi halinde işverene idari para cezası uygulanacaktır.

Stajyerlerin İş Kazası bildirimlerinin işverenler tarafından 3 iş günü içinde SGK'ya bildirilmesi ve ayrıca ilgili eğitim kurumuna da yazılı olarak bilgi verilmesi gerekmektedir. Stajyerlerin iş kazası ve meslek hastalığı bildirimlerini yerine getirmeyen işverenler bildirim yükümlülüğü nedeni ile SGK idari para cezası ile karşılaşmamak için Kanun ve tüzv mevzuatı gereği bildirim yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.

Staj yapılan işyeri her ne kadar bir iş ilişkisi kurulmamış olup ve staj yapılan yer stajyerin işvereni olmamasına rağmen, işveren işin yürütülmesi açısından güvenlik tedbirlerin alınmış olması gerekli olup ayrıca iş güvenliği eğitimlerini vermelidir. Oluşan iş kazalarının bildirimlerini de yapmalıdır.

KAYBOLAN ÇOCUKLARA...

Av. Neşe ÖZKAN, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 113990

Şanlıurfa'da dehşeti soluyan ancak hayata tutunmaya çalışan yaralı yüreklere; Kahramanmaraş'ta okul sıralarında hayalleri yarım bırakılan fidanlarımıza; sokakların karanlığında masumiyetleri çalınan tüm çocuklarımıza ve ömrünü o masumiyeti korumaya, kalemiyle ışık olmaya adanmış kıymetli öğretmenimize ithafen...

James Q. Wilson ve George L. Kelling tarafından 1982 yılında The Atlantic Monthly dergisinde yayımlanan "Kırık Camlar Teorisi", kriminoloji dünyasında bir devrim yaratmıştır. Bu teori, aslında basit ama

sarsıcı bir metafor üzerine kuruludur: "Eğer bir binanın tek bir camı kırılmışsa ve o cam tamir edilmiyorsa, oradan geçenler o binanın sahipsiz olduğunu, kimsenin orayı umursamadığını düşünür. Çok geçmeden diğer camlar da kırılır, bina sonunda tamamen harabeye döner.

Bugün sokaklarımızda kaybettiğimiz Ata Emre Akman, Ahmet Minguzzi, Alperen Ömer Toprak, Hakan Çakır, İkbâl Uzuner, Ayşenur Halil, Atlas Çağlayan gibi nice canımız...

O onarılmayan "ilk camın" bedelini hayatlarıyla ödeyen gençlerimiz. Bu isimler, Wilson ve Kelling'in

uyardığı o zincirleme reaksiyonun en acı safhasıdır. Şiddet, sokaklardan sızıp çocuklarımızın dünyadaki en güvenli kalesi olması gereken okul sıralarını dahi istila etmiştir.

Nisan 2026'da sadece bir gün arayla yaşanan iki büyük acı küçük ihmallerin, sokaktaki düzensizliğin ve cezasızlık algısının yarattığı iklim, şiddeti sokaklardan sızdırarak çocuklarımızın dünyadaki en güvenli kalesi olması gereken okul sıralarına kadar taşımıştır. Bu olaylar, hukuk sistemimize 'artık vakitimiz kalmadı' mesajını veren birer acı uyarıdır. Yaşanan elim hadiseler, devletin anayasal ödevi olan 'yaşam hakkını koruma' ve 'eğitim hakkını güvence altına alma' yükümlülüğünün sınırlarını sarsmıştır. Toplumsal huzurun sürdürülebilirliği noktasında; hukuk sisteminin sadece cezalandırıcı değil, aynı zamanda suçun oluşmasını engelleyici; koruyucu ve önleyici kapasitesinin geliştirilmesi hayati bir zorunluluktur.

Bu noktada kanun koyucuya düşen görev, yalnızca toplumsal tepkiyi yatıştıracak geçici düzenlemeler yapmak değil; uzun vadeli, sürdürülebilir ve sistematik çözümler üretmektir. Öncelikle, suçun oluşmadan engellenmesine yönelik sosyal politikaların güçlendirilmesi şarttır. Eğitim, farkındalık çalışmaları ve özellikle risk altındaki bireylerin korunmasına yönelik mekanizmaların etkinleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ancak devletin sağladığı bu kurumsal koruma, madalyonun sadece bir yüzüdür. Kolluk kuvvetleri ve mahkemeler bir toplumun dış savunma hattını oluştururken; şiddete, suça ve kimliksizleşmeye karşı asıl iç savunma hattı aile içinde inşa edilir. Devlet ne kadar yüksek duvarlar örerse örsün, o duvarların içindeki çocuğun ruhsal direncini ve karakter pusulasını belirleyen ilk yer aile iklimidir. Hukuk sistemi, çocuğu sokaktaki tehlikelerden koruyan bir 'kale' inşa edebilir; fakat o kalenin içini yaşanır kılan ve çocuğa fırtınalara karşı direnme gücü veren asıl 'sığınak' ailedir. Kuşkusuz devlet, yaşam hakkını korumak için elindeki tüm yargısal kalkanları kullanmalıdır. Ancak unutulmamalıdır ki; yasa dışarıdan

dayatılan bir zorunluluk, vicdan ise ailede öğrenilen bir pusuladır. Devlet fiziksel güvenliği ne kadar kusursuz sağlarsa sağlasın, bir çocuk ancak ailesi tarafından kimliğiyle 'görüldüğü' ve 'kabul edildiği' ölçüde toplumsal şiddete karşı bir zırh kuşanabilir.

Eğer geleceği yeniden inşa edeceksek, devletin "yasası" ile ailenin "rotasını" aynı yöne çevirmeliyiz. Devlet, yaşam hakkını korumak için çelikten bir irade sergilerken; aileler de çocuklarının ruhuna nezaketi, empatiyi ve insan onuruna saygıyı birer zırh gibi giydirmelidir.

Ne Yapılmalı? Neler yapılabilir ...

Devletin kalkanını, ailenin sığınağını ve sokağın güvenliğini yeniden inşa edeceğimiz bir seferberlik miladı olmalıdır. Bu uyanışın pratik karşılığı, şu üç temel sütun üzerinde yükselmelidir:

1. Kurumsal Kalenin Restorasyonu

Devlet, yaşam hakkını sadece bir temenni olmaktan çıkarıp, okul sıralarından en ücra köşe başına kadar uzanan bir koruma ağına dönüştürmelidir.

Okullarda zorunlu güvenlik ve risk analiz sistemleri kurulmalı; her okul için bölgenin dinamiklerine uygun ayrı güvenlik protokolleri oluşturulmalıdır.

Psikolojik danışman ve rehberlik hizmetleri güçlendirilmeli, risk altındaki çocuklar akademik başarısızlıktan önce "ruhsal kırılma" aşamasında tespit edilmelidir.

Şiddet eğilimi gösteren bireyler için sadece cezalandırıcı değil, önleyici izleme ve müdahale programları hayata geçirilmelidir.

Kolluk kuvvetleri, okul yönetimleri ve sosyal hizmetler arasında anlık veri paylaşımı ve koordinasyon sistemi kurularak, sokağın her köşesi denetim altında tutulmalıdır.

Geleceği inşa ederken görmezden gelemeyeceğimiz en kritik cephe dijital dünyadır. Bu bağlamda;

Anlık Filtre ve İhbar Ağı: Sosyal medya platformlarında şiddeti özendiren, suç teşkil eden veya açıkça tehdit içeren tüm paylaşımlar; sadece yapay zekâ filtrelerine takılmakla kalmamalı, bu sistemler

doğrudan kolluk kuvvetlerine ihbar niteliğinde veri ileten bir erken uyarı mekanizmasına dönüştürülmelidir.

Algoritmik Müdahale: Şiddet içerikli içeriklerin yayılım hızı, adaletin hızından daha büyük olmamalıdır. Suç eğilimini besleyen dijital etkileşimler, henüz fiziksel bir eyleme dönüşmeden önce siber güvenlik ve sosyal hizmet birimleri tarafından çapraz kontrole takip altına alınmalıdır.

2. Vicdan Sığınağının Tahkimi: Ailenin Ruhsal Rehberliği

Devlet sokağın girişine barikat kurabilir; ancak çocuğun karakterini sadece aile inşa edebilir.

Başarı Değil, İletişim Odaklı Ebeveynlik: Çocukların duygusal gelişimi, akademik karne notlarından daha hayati görülmelidir. “Kaç puan aldın?” sorusunun yerini “Bugün seni ne mutlu etti?” veya “Neler seni zorladı?” soruları almalı; başarı odaklı baskı, yerini güven temelli bir iletişime bırakmalıdır.

Davranışın Dili (Empati ve Sınırlar): Şiddet sadece bir eylem değil, bir dildir. Çocuklara empati, sınır bilinci ve sorumluluk; nasihatlerle değil, ebeveynlerin sergilediği davranışlarla kazandırılmalıdır.

Şiddeti meşrulaştıran her kelime, çocuğun karakter kalkanında bir delik açmaktadır.

Dijital Gözetim: Dijital dünya, çocuğun mahremiyetini ihlal etmeden ama onu yalnız da bırakmadan takip edilmelidir. Dijital dünya, bugün çocuklarımız için hem bir kütüphane hem de ucu bucağı görünmeyen bir mayın tarlasıdır. Sosyal medyadaki tehlikelere karşı aile, denetleyici yasakçı bir engel değil, güven duygusunu inşa eden ve yol gösteren olarak çocuğun yanında yer almalıdır.

3. Toplum ve Eğitim Sistemi Açısından:

Okullarda sadece akademik değil, duygusal farkındalık programları uygulanmalı; medya, şiddeti sıradanlaştıran dilden arındırılmalıdır.

Yerel yönetimler ve sivil toplum aracılığıyla, her sokağı ve köşe başını birer huzur adasına dönüştürecek toplumsal farkındalık kampanyaları yaygınlaştırılmalıdır.

Toplumsal sözleşmemizi vicdan temelinde yeniden imzalama vaktinin gelmiştir...Adaleti sadece mahkeme salonlarının soğuk duvarları arasında aramak, gidenleri geri getirmeye yetmeyecektir. Gerçek adalet; bir çocuğun okuluna giderken duyduğu güvende, bir öğretmenin sınıfındaki huzurda ve bir ailenin evladına aşılacağı merhamette gizlidir. Şayet biz bu güveni sokakta, bu huzuru sınıfta, bu merhameti ise toplumun ruhunda tesis edemezsek; kırılan her cam bizi biraz daha karanlığa, biraz daha harabeye sürükleyecektir. Yarınları, korkunun gölgesinde değil; yasaların korumasında ve sevginin sığınağında büyüteceğimiz bir Türkiye idealine borçluyuz. Ancak o zaman o yarım kalan gülüşler, yeni filizlenen umutlarda yeniden hayat bulacaktır.

Eğer en baştaki o küçük “çatlakları”, sokaktaki küçük bir zorbalığı ya da bir ihmali görmezden gelmeye devam edersek; sadece binalarımızı değil, toplumun vicdanını ve geleceğini de tamamen harabeye dönmüş bir halde bulacağız. Kırılan camları onarmak için vaktimiz daralıyor; çünkü giden her can, toplumun kalbinde onarılması imkânsız birer boşluk bırakıyor.

Kısmi Dava ve Belirsiz Alacak Davası: TEORİK TEMELLER, YARGITAY UYGULAMASI VE NORMATİF ELEŞTİRİ

Av. Mehmet Zeki AVCI, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 115125

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Türk medeni usul hukukuna kazandırılan en önemli yeniliklerden biri, kuşkusuz belirsiz alacak davası olmuştur. Klasik usul hukuku anlayışında yer alan “talep sonucunun belirli olması” ilkesine önemli bir istisna getirmiştir. Buna karşılık, kısmi dava ise HUMK döneminden beri varlığını sürdüren, ancak HMK ile birlikte sınırları yeniden çizilen geleneksel bir dava türüdür. Her iki dava türü de görünüşte davacının korunmasına hizmet etmekle birlikte, hukuki nitelikleri, sonuçları ve özellikle zamanlaşımı ile talep artırımı bakımından doğurdukları etkiler itibariyle köklü farklılıklar içermektedir. Söz konusu iki dava türünü yalnızca normatif düzlemde

değil; aynı zamanda Yargıtay içtihatları, doktrindeki tartışmalar ve uygulamadaki sorunlar bağlamında ele alacağız.

6100 sayılı HMK’nın 107. maddesiyle mülga 1086 sayılı HUMK hükümlerinde yer almayan yeni bir dava türü olarak belirsiz alacak davası kabul edilmiştir. 28/07/2020

tarihli ve 31199 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7251 Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunu’nun (7251 sayılı Kanun) 7. maddesi ile başlığı ile ikinci ve üçüncü fıkralarında değişiklik yapılmıştır. 7251 Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunu’nun 7. maddesiyle değişik 6100 sayılı HMK’nın 107. maddesi

“Belirsiz alacak davası” başlığı ile; “(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukukî ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir. (2) (Değişik:22/7/2020-7251/7 md.) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir. Aksi takdirde dava, talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden görülüp karara bağlanır. (3) (Mülga:22/7/2020-7251/7 md.)” şeklindedir.

Madde gerekçesinde; “Bu davanın kabul edilmesinin artık salt hukukî korumanın ötesine geçilerek “etkin hukukî korumanın” gündeme gelmiş olmasının da bunu gerektirdiği belirtildiği gibi, hak arama durumunda olan kişi, talepte bulunacağı hukukî ilişkiyi, muhatabını ve bu ilişkiden dolayı talep edeceği miktarı asgarî olarak bilmesine ve tespit edebilmesine rağmen, alacağının tamamını tam olarak tespit edemeyebilecektir. Belirsiz alacak ve tespit davalarına ilişkin hükümlerin mukayeseli hukukta da yer aldığı dikkate alınarak, davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklının, hukukî ilişki ile asgarî bir miktar ya da değer belirterek belirsiz alacak davası açabilmesi kabul edilmiştir. Alacaklının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Belirsiz alacak davası açıldıktan sonra, yargılamanın ilerleyen aşamalarında, karşı tarafın verdiği bilgiler ve sunduğu delillerle ya da delillerin incelenmesi ve tahkikat işlemleri sonucu (örneğin, bilirkişi ya da keşif incelemesi sonrası), baştan belirsiz olan alacak belirli hâle gelmişse, davacının, iddianın genişletilmesi

yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilmesi benimsenmiştir.

Alacağın yalnızca bir bölümü için açılan davaya ise kısmi dava denir. Bir davanın kısmi dava olarak nitelendirilebilmesi için, alacağın tümünün aynı hukukî ilişkiden doğmuş olması ve alacağın şimdilik belirli bir kesiminin dava edilmesi gerekir. Diğer bir söyleyişle, bir alacak hakkında daha fazla bir miktar için tam dava açma imkânı bulunmasına rağmen, alacağın bir kesimi için açılan davaya kısmi dava denir. 6100 sayılı HMK’nın 109. maddesinde kısmi dava türü düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; “(1) Talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebilir. (2) (Mülga: 1/4/2015-6644/4 md.) (3) Dava açılırken, talep konusunun kalan kısmından açıkça feragat edilmiş olması hâli dışında, kısmi dava açılması, talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği anlamına gelmez”.

I. KİSMİ DAVANIN HUKUKİ NİTELİĞİ VE SINIRLARI

Kismi dava, HMK m.109 hükmü ile düzenlenmiş olup, talep konusunun bölünebilir olduğu hâllerde davacının alacağın yalnızca bir kısmını dava edebilmesine imkân tanımaktadır. Bu yönüyle kısmi dava, talep sonucunun bilinçli olarak sınırlandırılmasıdır. Ancak burada önemli olan husus, kısmi davanın bir “belirsizlik” durumu değil, aksine bilinçli bir daraltma iradesi içermesidir. Bu nedenle kısmi dava ile belirsiz alacak davası arasındaki en temel fark, davacının alacak miktarını bilip bilmemesi noktasında ortaya çıkar.

Kismi davanın en kritik yönlerinden biri, zamanaşımı üzerindeki etkisidir. Yargıtay’ın yerleşik içtihadına göre: Kısmi dava, yalnızca dava edilen kısım bakımından zamanaşımını keser. Bu durum, davacı açısından ciddi bir risk doğurmaktadır. Zira dava dışı bırakılan kısım yönünden zamanaşımı işlemeye devam eder. Ayrıca kesin hüküm etkisi de sadece dava edilen kısım ile sınırlıdır. Bu durum, aynı alacak için birden fazla dava açılmasına yol açarak usul ekonomisi ilkesini zedeleyebilmektedir.

II. BELİRSİZ ALACAK DAVASI HUKUKİ NİTELİĞİ VE SINIRLARI

Belirsiz alacak davası, özellikle iş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda davacıların yaşadığı ispat ve belirleme güçlüklerini gidermek amacıyla HMK'ya dahil edilmiştir. Bu yönüyle, maddi gerçeğe ulaşma ve hak arama özgürlüğünü güçlendirme amacına hizmet etmektedir. Belirsiz alacak davasının en tartışmalı yönü, “belirsizlik” kavramının nasıl yorumlanacağıdır.

Yargıtay'a göre belirsizlik: Davacının elinde bulunan bilgi ve belgelerle, Dava açıldığı anda Alacağın belirlenememesi hâlidir. Bu yaklaşım, belirsiz alacak davasının kötüye kullanımını önlemeye yöneliktir. Bazı yazarlar ise davacının kişisel bilgi eksikliğinin de dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır. Ancak bu görüş, uygulamada geniş kabul görmemektedir.

Yargıtay İçtihatlarında Belirsiz Alacak Davası; Kısmi dava açılabilmesi için talep konusunun bölünebilir olması gerekli olup, açılan davanın kısmi dava olduğunun dava dilekçesinde açıkça yazılması gerekmez. Dava dilekçesindeki açıklamalardan davacının alacağının daha fazla olduğu anlaşılıyor ve istem bölümünde “fazlaya ilişkin haklarını saklı tutması” ya da “alacağın şimdilik şu kadarını dava ediyorum” şeklinde bir ifadeye yer verilmiş ise, bu husus, davanın kısmi dava olarak kabulü için yeterli sayılmaktadır (Hukuk Genel Kurulunun 02/04/2003 tarihli ve 2003/4-260 E., 2003/271 K. sayılı kararı; ayrıca bkz., Pekcanitez, H.: Medeni Usul Hukuku, C.II, 15. baskı, İstanbul 2017, s.1000). Nitekim aynı ilkeler, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 16/05/2019 tarihli ve 2016/22-1166 E., 2019/576 K. sayılı kararında da benimsenmiştir.

Önemle ifade edilmelidir ki, 6100 sayılı HMK m. 107 hükmündeki belirsiz alacak davası, niteliği gereği istisnai bir dava türü olmakla, davasını belirsiz alacak

davası olarak açan kişi bunu açıkça dilekçesinde belirtmelidir (Yargıtay HGK 01/03/2023, 2021/(15)6-192 E., 2023/157 K., §30; Yargıtay HGK 07/07/2021, 2021/(22)9-485 E., 2021/971 K. §30, Yargıtay HGK 14/12/2021, 2018/(13)3-847 E., 2021/1674 K, §27). Yargıtay'ın içtihat niteliği kazanmış kararları ile kabul edildiği üzere, İslah yoluyla dava türü değiştirilemez. Tamamen İslah yoluyla dahi belirsiz alacak davası, kısmi davaya; kısmi dava, belirsiz alacak davasına çevrilemez. İstisnai bir dava türü olan belirsiz alacak davasını açan kişinin bunu dava dilekçesinde açıkça dile getirmesi gerektiği Yargıtay içtihatlarında açıkça belirtilmiştir. Bu noktada şu da açıklığa kavuşturulmalıdır ki, şart-

ları bulunmadığı halde dava dilekçesinde davanın belirsiz alacak davası olarak açıldığı durumda davacıya herhangi bir süre verilmeden hukuki yarar yokluğundan davanın reddi yoluna gidilmesi gerekmektedir. Çünkü, alacağın belirlenebilmesi mümkün iken, böyle bir davanın açılmasına Kanun izin vermemiştir. Böyle bir durumda, belirsiz alacak davası açmakta hukuki yarar yokluğundan dava reddedilmeli, ek bir süre verilmemelidir. Zira, burada talep açıktır, bu sebeple 6100 sayılı Kanunun

119/1-ğ. maddesinin uygulanarak süre verilmesi mümkün değildir; aslında açılmaması gerektiği halde belirsiz alacak davası açılmış olduğundan, bu konudaki eksiklik de süre verilerek tamamlanamayacağından, dava hukuki yarar yokluğundan reddedilmelidir. Buradaki hukuki yarar, sonradan tamamlanacak nitelikte bir hukuki yarar değildir. Çünkü, dava açıldığında o sırada mevcut olmayan hukuki yarar, bunun da açıkça mahkemece bilindiği bir durumda, tamamlanacak bir hukuki yarar değildir. Aksiinin kabulü, aslında açık olan talep sonucunun süre verilerek davacı tarafından değiştirilmesi ve bulunmayan hukuki yararın sağlanması için davacıya ek imkân sağlanması anlamına gelecektir ki, buna usul

Yargıtay'a göre belirsizlik: Davacının elinde bulunan bilgi ve belgelerle, Dava açıldığı anda Alacağın belirlenememesi hâlidir. Bu yaklaşım, belirsiz alacak davasının kötüye kullanımını önlemeye yöneliktir. Bazı yazarlar ise davacının kişisel bilgi eksikliğinin de dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır. Ancak bu görüş, uygulamada geniş kabul görmemektedir.

bakımından imkân yoktur, böyle bir durum taraflar arasındaki eşitlik ilkesine de aykırı olacaktır (H. Pekcanıtez/O. Atalay/M. Özekes, Medeni Usul Hukuku, 14. Bası, Ankara 2013, s. 454).

Yargıtay özellikle işçilik alacaklarını, Trafik kazası tazminatlarını, Destekten yoksun kalma tazminatını ve Haksız fiil kaynaklı zararları belirsiz alacak davası olarak kabul etmektedir. Buna karşılık; Fatura ile sabit alacaklar, Sözleşmede açıkça belirlenmiş bedeller belirsiz alacak davasına konu edilememektedir.

Belirsiz alacak davasının en önemli avantajı olan Talep Artırımı: Davacının, ıslaha gerek olmaksızın talebini artırabilmesidir. Bu durum, klasik usul hukukunda önemli bir paradigma değişikliğini temsil etmektedir. Ancak doktrinde bazı yazarlar bu durumun ıslah kurumunu işlevsiz hâle getirdiğini ileri sürmektedir.

III. İKİ DAVA TÜRÜ ARASINDAKİ YAPISAL FARKLARIN ANALİZİ

Kısmi dava ile belirsiz alacak davası arasındaki fark, sadece teknik değil, aynı zamanda usul hukuku felsefesi açısından da köklü bir ayrımı ifade eder: Kısmi dava: Davacının bilerek sınırlandırdığı talep miktarı, Belirsiz dava: Davacının bilmekte zorlandığı talep miktarıdır.

Bu ayrım, özellikle şu alanlarda belirginleşir:1- Zamanaşımı: Belirsiz alacak davası, davacıyı zamana-

şımı riskinden korurken; kısmi dava bu riski ortadan kaldırmaz. 2- Usul Ekonomisi Belirsiz alacak davası tek dava ile çözüm sağlarken; kısmi dava çoklu dava riskini artırır. 3- Hak Arama Özgürlüğü: Belirsiz alacak davası daha geniş koruma sağlar. 4- Faiz uygulanması: Kısmi davalarda, dava dilekçesinde talep edilen kısım için faiz dava tarihinden itibaren işlemeye başlar. ıslah edilen (artırılan) kısım için, Davanın ıslah yoluyla artırılan kısmına ise faiz ıslah tarihinden itibaren işletilir. Belirsiz alacak davasında ise tüm alacak için faiz, dava tarihinden itibaren işler. Artırılan kısım için de faiz geriye dönük olarak dava tarihinden başlatılır.

IV. NORMATİF ELEŞTİRİ VE KANUNİ DÜZENLEME ÖNERİLERİ

- HMK m.109/2'nin Eleştirisi, Belirli alacaklarda kısmi dava yasağı: Hak arama özgürlüğünü sınırlamaktadır, Stratejik dava açma imkânını ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle hükmün kaldırılması veya esnetilmesi gerektiği ileri sürülebilir.
- Belirsiz Alacak Davasında Ölçüt Sorunu, "Belirsizlik" kriteri kanunda açık değildir. Bu durum: İçtihat farklılıklarına, Öngörülemezliğe yol açmaktadır.
- Reform Önerisi; Belirsiz alacak davası için somut kriterler getirilmeli, Kısmi dava yasağı yeniden düzenlenmeli, Talep artırımı mekanizması daha sistematik hâle getirilmelidir.

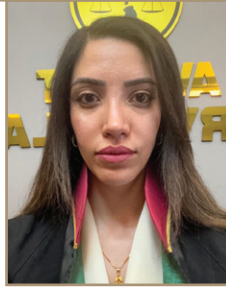
Sonuç olarak, Kısmi dava ve belirsiz alacak davası, Türk medeni usul hukukunda birbirini tamamlayan ancak farklı işlevlere sahip iki dava türüdür. Bu dava türlerinin doğru uygulanması, yalnızca teknik bir mesele değil; aynı zamanda adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğünün etkinliği açısından belirleyici bir unsurdur. Uygulamada yaşanan sorunlar ve içtihat farklılıkları, bu alanın hâlen gelişmeye açık olduğunu göstermektedir. Bu nedenle hem doktrinin hem de yargının katkısıyla daha net ve öngörülebilir bir sistemin oluşturulması kaçınılmazdır.

Hukuka Aykırı Delillerin Uzak Etkisi: ZEHİRLİ AĞACIN MEYVESİ DOKTRİNİ

Av. Derya ASLAN, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 123060

Ceza muhakemesi sistemimizde, delillerle ilgili birçok düzenleme yer aldığı gibi içtihat bakımından da deliller birçok karara konu olmaktadır. Kanuni düzenleme boyutuyla delillere ilişkin esaslı düzenlemeler 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. Delillerin elde edilme usulü, değerlendirilme şekli ve hükme esas alınamayacak delillere ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bu Kanunda düzenlenmiş ve alt düzenleme olarak da birçok yönetmelikte delillere ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Delillerin değerlendirilmesi de elde edilmesi kadar önemli bir konudur. Her delil

elde edilemeyeceği gibi her delilin değerlendirilmesi de mümkün değildir. Bu bağlamda elde edilmesi yasaklanan bir delilin değerlendirilmesi de elbette mümkün olmayacaktır. Bunun yanında elde edilmesi yasaklanmamasına rağmen bazı delillerin değerlendirilmesi yasaklanabilmektedir.

Bu noktada delil değerlendirme yasakları gündeme gelmektedir. Deliller ve değerlendirilmesi bakımından hukuka aykırı deliller, hukuka aykırı olarak elde edilen deliller, delil değerlendirme yasakları, yasak deliller gibi kavramlar kullanılmaktadır. Tüm bu kavramlar ceza muhakemesinin işleyişi bakımından

nasıl davranılması gerektiği hususunda birtakım önermeler içermekte ve muhakemenin daha adil olmasını sağlamaya çalışmaktadır. Zehirli ağacın meyvesi doktrini de bu kavramlardan biridir ve yargılamada delillerin değerlendirilmesi bakımından önemli bir yere sahiptir.

Zehirli Ağacın Meyvesi Doktrini Nedir?

“Zehirli ağacın meyvesi” (fruit of the poisonous tree), hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen bir delilin (ağaç), bu delilden yola çıkılarak ulaşılan diğer delilleri de (meyve) geçersiz kılması ilkesidir. Bu ilke, eğer bir delilin elde edildiği işlem hukuka aykırıysa, o delilin de hukuka aykırı kabul edilmesini öngörmektedir. Dolayısıyla, hukuksuz bir konumda elde edilen bir delil, yargı süreçlerinde kullanılmamalı ve mahkeme kararlarını etkilememelidir. Bunun arkasındaki mantık, yargı sisteminin adalet dağıtma işlevinin korunmasıdır.

Doktrinin Tarihsel Gelişimi

Zehirli ağacın meyvesi doktrininin kökenleri, 1920 tarihli Silverthorne Lumber Co. v. United States davasına dayanır. Bu davada, hukuka aykırı bir şekilde elde edilen delillerin mahkemelerde kullanımı konusunda önemli bir içtihat oluşturulmuştur. Yargıç Oliver Holmes, polislerin hukuka aykırı bir arama yaparak elde ettiği delilleri geçersiz saymış ve bu doktrinin temellerini atmıştır. Yargıç Holmes’un argümanları, hukuka aykırı delil elde etme pratiğinin engellenmesi gerektiği üzerine yoğunlaşmıştır.

1939 yılında Felix Frankfurter tarafından ‘zehirli ağacın meyvesi’ terimi literatürde yer bulmuş, bu da doktrinin evrensel bir hukuk ilkesi haline gelmesine zemin hazırlamıştır. Özgürlüklerin korunması açısından hayati öneme sahip olan bu prensip, birçok ülkede benzer hukuki durumlarda referans alınmış ve böylelikle davranışların hukuka uygunluğunu vurgulayan bir denge unsuru olmuştur. Zehirli ağacın

meyvesi doktrini bakımından dönüm noktası ise 1963 yılında görülen Wong Sun v. Birleşik Devletler davasıdır. Bu karar doktrin bakımından verilmiş en kapsamlı karardır. Mahkeme bu davada ileri sürülen kanıtların “meyve” olup olmadığı noktasında bir standart ortaya koymaya çalışmıştır. Mahkemeye göre ikincil delile nasıl ulaşıldığı irdelenmeli ve ikincil delile hukuka aykırı yollarla elde edilen ilk delil sayesinde ulaşıp ulaşılmadığı tespit edilmelidir. Mahkemeye göre birincil nitelikteki hukuk aykırılıktan arındırılabilir nitelikte bir farklılık bulunup bulunmadığı da araştırılmalıdır. Mahkeme bu noktada bağımsız bir kaynak (independent source) ve hukuka aykırılıkla zayıf bağlantı (connection may have become so attenuated as to dissipate the taint) kriteri belirlemiş ve bu kriterlerin bulunması durumunda ikincil de-

lillerin yargılamada kullanılabileceğine hükmetmiştir. Bu kriterlerin temel çıkış noktası, ikincil delilin hukuka aykırı bir faaliyetle elde edilen birincil delilin hukuka aykırılığından kaynaklanmadığını göstererek “zehirli” delillerden lekeyi hafifletmeye yönelmektir. Diğer bir ifadeyle, bu şekilde ilk elde edilen hukuka aykırı delille ikinci elde edilen delil arasındaki bağlantının nasıl gerçekleştiğinin ortaya konularak ikinci delilin yargılamada kullanılmasına imkân verilmeye çalışılmıştır. Türkiye’de de bu doktrin zamanla benimsenmiş ve uygulanmaya başlanmıştır.

Teorik Çerçeve: Mutlak mı, Nispi mi?

Doktrin, Amerikan Yüksek Mahkemesi’nin içtihatlarıyla şekillenmiştir. İlk kez 1920’de temelleri atılan bu kavram, yargının kirlenmesini önleme ve kolluk kuvvetlerini hukuka uygun davranmaya zorlama işlevi görür.

-Lekeli Gömlek teorisi: Adalet mekanizması, kirli bir yöntemle elde edilen delili kabul ederse, bizzat kendisini de lekelemiş olur. Bu teorinin illiyet bağı, hukuka aykırılık ile ikincil delil arasındaki nedensellik ilişkisidir.

Türkiye’de Zehirli Ağacın Meyvesi Doktrini

Artık evrensel bir ilke haline gelen zehirli ağacın meyvesi doktrini uzun yıllardır Türkiye’de benimsenmiştir. Hatta bu ilkeye Anayasa’nın 38. Maddesinde kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulguların delil olarak kabul edilemeyeceği şeklinde düzenleme getirilerek dayanak oluşturulmuştur. Yargıtay’ın hem ceza hem hukuk daireleri bu doktrine sıkça atıf yapmaktadır. Örneğin sadece delillere değil malvarlığına el konulması kararlarında dahi bu doktrinin uygulanacağına dair ilamlar mevcuttur. Hatta hukuka aykırı yoldan elde edilmiş zina delilleri için dahi bu doktrine atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla hukuka aykırı bir delilin bir davada hükme esas alınamayacağı yerleşik bir hukuk prensibi haline gelmiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 206 ve 217. maddeleri de bu yaklaşımı desteklemektedir. Özellikle arama kararlarının usul ve yasaya aykırı olması durumunda arama sonucunda elinde edilen delillerin de hukuka aykırı sayılması uygulamada bu doktrinin en sık görüldüğü durumdur. Bunun dışında hukuka aykırı ses ve görüntü kaydı, hukuka aykırı ifade alma gibi durumlar da bu ilkenin en sık uygulama alanı bulduğu diğer durumlardır.

*Zehirli ağacın meyvesi, ceza muhakemesi hukukundaki hukuka aykırı yolla elde edilen delillerin hukuksuz kabul edilmesi ve hükme esas alınmaması anlamına gelen bir doktrindir. Bu doktrin, ceza muhakemesinin maddi gerçeğe ulaşılmasının yalnızca hukuka uygun yollarla sağlanacağına dair güçlü bir tutum sergilemektedir. Eğer delilin geldiği kaynaktan hukuksuzluk varsa o kaynaktan çıkan delil de hukuksuz sayılmaktadır. Bir başka deyişle öncelikle delilin kendisine değil, elde ediliş yoluna bakılır. Dolayısıyla bu doktrin bazen “zehirli ağacın meyvesi de zehirli-dir” olarak anılmaktadır. Nitekim hukuka aykırı olarak elde edilmiş bir delille hukuka uygun bir hüküm

kurulması mümkün değildir. Hukuksuz bir delil, o davada verilecek hükmü de hukuksuz hale getirecektir. Bir nevi zehirli bir delil o davada verilecek kararı da zehirleyecektir. Hukuka uygun olmayan yollarla elde edilen gerçekler, bireylerin hak ve özgürlüklerini suistimal edebileceğinden bu kısıtlamanın getirilmesi ceza muhakemesinin kişilerin her durumda güvence altına alındığını gösterir.

İlkenin Altındaki Mantık

Bu ilkenin altında yatan mantık şudur: hukuk uygulayıcısı olan ve adalet dağıtması beklenen yargı mercilerinin bizzat hukuksuzluğu meşru görmesi kabul edilemez. Yargı organlarının hukuka aykırı davranışları görmemezlikten gelmemesi gerekir. Zira hukuka aykırı şekilde elde edilen delili geçerli kabul etmek hukuka aykırı delil elde etme yöntemini meşrulaştırmış olur. Hukuka aykırı delil elde etmenin mahkemelerce meşrulaştırılması ise polisi ve diğer adli birimleri hukuka aykırı yöntemlerle delil etmeye ve bu anlamda usul kurallarını hiçe saymaya teşvik eder. Dolayısıyla hukuka aykırı delil elde edilmesinin önüne geçmenin yolu hukuka aykırı delili geçersiz kabul etmektir. Aksi durum polisi hukuksuz şekilde delil elde etmeye davet edecektir. Doktrin bu açıdan caydırıcı bir sınır işlevi görmektedir.

Bu doğrultuda, ilkenin yalnızca kişileri korumayı amaçlamayıp yargı sisteminin kendisini de güvence altına aldığını söyleyebiliriz. Mahkemelerin hukuka aykırı yollarla elde edilen bilgileri kabul etmesi, devletin kendi koyduğu kural ile ters düşerek ‘kendi koyduğu kurala uymayan devlet’ görünümü oluşturur ki bu durum yargıya duyulan güveni zedeleyecektir. Bu anlamda devletin yasayla ve yönetmelikle kendi koyduğu delil toplama kurallarına uymaması vatandaşın adalete olan inancını da derinden saracaktır.

*Artık evrensel
bir ilke haline gelen
zehirli ağacın meyvesi
doktrini uzun yıllardır
Türkiye’de benimsenmiştir.
Hatta bu ilkeye Anayasa’nın 38.
Maddesinde kanuna aykırı olarak
elde edilmiş bulguların delil
olarak kabul edilemeyeceği
şeklinde düzenleme
getirilerek dayanak
oluşturulmuştur.*

Pratikte Zehirli Ağacın Meyvesinin Uygulanışı

Zehirli ağacın meyvesi doktrini, hukukun yalnızca nihai adalet için değil adalete giden yol için de olduğunu göstermektedir. Öğretide kural olarak yasaklanan hukuka aykırı şekilde delil elde edilmesinin uygulamadaki varlığı çoğu zaman tartışmalara sebebiyet vermektedir. Bu tartışmaların ortak noktası, ceza hukukunun zorluğu açısından her hukuka aykırılık içerir yolla elde edilen delilin, ön incelemeye bile alınmadan dışlanması üzerinedir. Özellikle ağır ceza hukukunda, faillerin hukuka aykırı deliller nedeniyle cezalandırılmaması kişilere vicdani rahatsızlık yaşatabilmektedir. Bu nedenle, hukuka aykırılığın niteliği ile delilin güvenilirliği arasında ayırım yapma yönünde bazı görüşler mevcuttur. Ceza hukukunda maddi gerçeğe ulaşmak, suçun aydınlatılması anlamına gelse de zehirli ağacın meyvesi doktrini, elde edilme yolundaki hukuksuzluk nedeniyle bazen maddi gerçeğin görmezden gelinmesini gerektirebilir.

Dolayısıyla maddi gerçeğe ulaşmanın, ulaşma yolundan çok daha mühim olduğunu belirterek karşı görüş bildirenler de mevcuttur. Tüm bu görüşler dâhilinde, doktrinin tamamen işlevsiz hale getirilmesi, kolluk kuvvetleri açısından hukuka aykırı yöntemlere başvurmaya cazip hale getirebileceğinden ciddi sakıncalar doğuracak ve kişilerin temel hak ve özgürlüklerini zedeleyecektir. Bir kişinin, belirli bir suçu işlediği hayatın olağan akışında ne kadar net olursa olsun, delil yetersizliği veya elde edilen delilin hukuka aykırı yollarla elde edilmesiyle o kişinin serbest kalması, şekli adalettir.

Bu tür durumlarda her ne kadar vicdan sızlaması yaşansa da şekli adalet, çok daha büyük hukuksuzlukların önüne geçmek için bu duruşu sergiler. Kişinin suçu, delile dayandırılmadan yalnızca mantığa göre değerlendirilir ve usul görmezden gelinirse bir süre sonra masum kişiler de bu usul hatalarına kurban edilir. Nitekim usul kuralları, suçluları kurtarmak için değil, masumların hakkının gözetilebilmesi için vardır. Dolayısıyla hukuk, bir kişiyi cezalandırırken o kişiyi keyfiliğe ve hak ihlallerine karşı güvence altına almak zorundadır.

Yargıtay Uygulamalarından Örnekler

Yargıtay, “hukuka aykırı bir delilin üzerine meşru bir şey inşa edilemeyeceği” ilkesini sıkça uygulamaktadır:

•**Örnek A (Hukuksuz Arama):** Mahkeme kararı veya arama izni olmaksızın yapılan bir aramada (zehirli ağaç) uyuşturucu bulunması (meyve) ve bu delilin beraat sebebi sayılması.

•**Örnek B (Hukuksuz Dinleme):** CMK 135/8. maddesinde sayılan suçlardan olmadığı halde yapılan telefon dinleme kayıtlarının (tapelerin) yasak delil kabul edilmesi.

SONUÇ

“Zehirli Ağacın Meyvesi” doktrini, bireyin temel haklarını devletin sınırsız gücüne karşı koruyan en önemli kalkanlardan biridir. Maddi gerçeğin peşinde koşarken hukuk dışına çıkılması, toplumun adalete olan güvenini zedeler. Türk hukuk sisteminde de benimsenen bu ilke, sadece sanığı korumakla kalmaz, aynı zamanda soruşturma makamlarını “hukuk dairesinde” kalmaya teşvik eder.

Sonuç olarak; zehirli ağaçtan elde edilen meyvenin şifalı olması beklenemez; zira hukuksuzluktan hukuk doğmaz.

TARİHÇE

- Köse, H. (2022). DELİL DEĞERLENDİRME YASAKLARI BAKIMINDAN ZEHİRLİ AĞACIN MEYVESİ DOKTRİNİ. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 49, 165-202. (DergiPark -)
- Karınca, E. (2012). Zehirli Ağacın Meyvesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 353-356.
- Doğan, M. & Bozdoğan, A. (2024). Zehirli Ağacın Meyvesi de Zehirlidir İlkesinin Vergi Yargılamasındaki Yeri.
- Öztürk, B./Erdem, M.R., Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku.
- Centel, N./Zafer, H., Ceza Muhakemesi Hukuku

KAMU DAVASININ AÇILMASININ ERTELENMESİ

Av. Zuhâl TAHİROĞLU, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 189356

Basit bir suç sebebiyle, kişinin aldığı hapis cezası sebebiyle cezaevine gitmesi ve buna bağlı olarak toplum tarafından dışlanması, Ceza Kanunun amacı ile örtüşmemektedir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu, kişinin öngörülen denetim süresi içinde herhangi bir suç işlememesini şart koyarak suçtan uzaklaşmasını ve suç işlenmesinin önlenmesi anlamında teşvik etmiştir. Yalnızca şüpheli açısından değil, ayrıca mağdur bakımından da bu kurum önem arz etmektedir. Zira işlenen suç sebebiyle mağdurun uğ-

radığı bir zarar söz konusu olursa bu zararın giderilmesi de şart olarak düzenlenmiş ve adalet terazisindeki denge sağlanmaya çalışılmıştır. 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanununda sınırlı olarak düzenleme alanı bulan bu kurum, savcılık makamına takdir yetkisi vermiştir. Bu takdir yetkisinin uygulanabilmesi için kanun koyucu şartlar belirleyerek bu şartların kümülatif olarak bir arada bulunmasını aramıştır. Ancak uyuşturucu madde kullanma suçunda ise 5271 sayılı 171. maddede aranan şartlar aranmamıştır.

1. Uzlaştırma ve Ön ödeme Kapsamındaki Suçlar Hariç Olmak Üzere, Üst Sınırı 3 Yıl veya Daha Az Süreli Hapis Cezasını Gerektiren Bir Suçun ve Yeterli Şüphenin Varlığı

Ceza Muhakemeleri Kanununda açıkça uzlaştırma ve ön ödeme kapsamındaki suçlar hariç tutulduğundan, ön ödeme ve uzlaştırma kurumunun olduğu durumlarda kamu davasının açılmasının ertelenmesi koşulları tamamen sağlansa da ön şart olarak değerlendirebileceğimiz bu şart sağlanmadığından bu kurumlara başvurulamayacaktır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, uzlaştırmaya ilişkin hükümlerde edim defaten değil de ileri tarihli kararlaştırıldıysa o hâlde yine kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu gündeme gelecektir.

Ceza Muhakemeleri Kanunun-da suçun üst sınırına ilişkin bir değerlendirme de yapılmıştır. Suçların ismi tek tek belirtilmemiştir. 7188 sayılı Kanun ile hem suçun cezasının üst sınırı bakımından üç yıl şeklinde belirleme yapılmakla birlikte suçun cezası üç yılın altında olsa bile uygulama alanı bulunmayacak suçlar da düzenlenmiştir. Bu suçlara bakıldığında özellikle “örgüt faaliyette işlenen suçlar, kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı işlenen, asker kişiler tarafından işlenen askeri suçlar ve cinsel dokunulmazlığa ilişkin suçlar” bakımından suçun cezasının üst sınırı üç yılın altında olsa bile bu suçlar yönünden uygulama alanı bulmayacaktır.

Bununla birlikte iddianamenin düzenlenebilmesi için aranan şüphe derecesi “yeterli şüphe” olup bu kurum bakımından da aranan şüphe derecesi “yeterli şüphedir.”

2. Şüphelinin Daha Önceden Kasıtlı Bir Suçtan Hapis Cezası ile Mahkûm Olmaması

Kanun maddesinde açıkça görüldüğü üzere adli

para cezası veya güvenlik tedbiri kurumlarından bahsedilmemiş, açıkça hapis cezası denilmiştir. Bahse konu hapis cezasının kesinleşmiş olması gerekmektedir. Zira masumiyet karinesi gereğince kişi hakkında mahkumiyetten söz edebilmek için, suçun varlığından bahsedilmek için ceza kesinleşmelidir. Kişi hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiyse, Yargıtay kararı ile de açıklandığı üzere kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararının verilmesine engel teşkil etmemektedir. Bununla birlikte “kasıtlı” bir suç denilerek taksirli suçların hariç tutulduğu görülmektedir.

3. Şüphelinin Suç İşlemekten Çekineceği Kanaati Vermesi

Sübjektif şart olarak belirtebildiğimiz bu şart, savcıya tamamen takdir yetkisinin verildiğinin en büyük göstergesidir. Zira ileriye dönük olarak bir kişinin suç işlemeyeceği yönündeki kanaatte belirli ölçütler neler olacaktır? Uygulamada savcılık makamının kişinin adli sicil kaydına bakarak bir kanaate vardığı görülmektedir. Hâlbuki kişinin geleceğine yönelik bir değerlendirme olduğundan savcılık makamının değerlendireceği ölçütler arasında kişinin suçtan sonra gösterdiği tutum ve davranışları önemlidir.

4. Ertelemenin Şüpheli ve Toplum Açısından Daha Yararlı Olması

Kamu yararı kavramının tanımına bakıldığında, Anayasa Mahkemesi 2008 tarihli bir kararında, “bi-reysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarar” olarak belirtmiştir. Burada da kişinin aldığı kısa süreli bir hapis cezası sebebiyle suçluların arasında bulunarak yeni suç şekilleri öğrenmesi ve potansiyel bir suçlu olarak cezaevinden çıkması topluma olumsuz etki eden bir durum olacaktır.

Özellikle “örgüt faaliyetinde işlenen suçlar, kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle veya kamu görevlisine karşı işlenen, asker kişiler tarafından işlenen askeri suçlar ve cinsel dokunulmazlığa ilişkin suçlar” bakımından suçun cezasının üst sınırı üç yılın altında olsa bile bu suçlar yönünden uygulama alanı bulmayacaktır.

5. Suçun İşlenmesi Nedeniyle Meydana Gelen ve Cumhuriyet Savcısı Tarafından Tespit Edilen Zararın Giderilmesi

7188 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası yalnızca zarardan bahsedilmeyerek “uğradığı zararın” ibaresi yerine “uğradığı ve Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilen zararın” denilerek uygulamadaki problemlere de çözüm olacak bir değişiklik 2019 yılında yapılmıştır. İşlenilen bir suç sebebiyle bazen kişi bazen de kamunun uğradığı bir zarar söz konusu olabilmektedir. 2019 değişikliği sonrası bu zararın tespiti konusunda uyuşmazlıklara son verme amaçlı Cumhuriyet savcılığı makamının zararı tespitine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Meydana gelen zararın giderimi konusunda bazen aynen iade, bazı durumlarda suçtan önceki hale getirme veya bunun mümkün olmadığı durumlarda ise tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekmektedir.

6. Değerlendirme

Kurumun zorunlu olarak uygulanması gereken hâller hariç tutulduğunda uygulamada savcılık makamının bu kuruma başvurmadiğı bunun yerine seri muhakeme usulünü tercih ettiği görülmektedir. 2019 tarihinden önce kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun savcılarının terfi almaları konusunda olumsuz bir etkisi olduğu bu sebeple de bu kuruma çok başvurmadıkları görülmektedir. Zira, savcılarının terfi alabilmeleri için dosyalarının soruşturma evresi bağlamında karara bağlanması gerekmektedir. Bu da iddianame-nin düzenlenmesi ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi hâllerinde mümkündür. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumu uygulandığı takdirde, suça sürüklenen çocuklar yönünden üç yıl; yetişkinler bakımından ise 5 yıl boyunca denetim süresi olduğundan ilgili dosya derdest ka-

lacağından savcılar bu kuruma başvurmayı tercih etmemişlerdir. Ancak Hakimler Savcılar Kurulu’nun 04.12.2019 tarihli terfi ilişkin duyurusunda, bu kurumun uygulanması hâlinde denetim süresi boyunca dosyanın derdest olmayacağına yönelik olarak, ilgili dosyanın da savcının yaptığı ve dolayısıyla karara bağladığı dosya kapsamında değerlendirileceğine ilişkin duyurusu önemlidir.

7. Çocuk Koruma Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Kanunun Karşılaştırılması

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanun’una ilgili kurum eklenmeden önce ilk olarak 5395 sayılı Çocuk

Koruma Kanununda düzenlenmiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Suçluların Islahı Konferansında suça sürüklenen çocuklar yönünden ceza yaptırımından ziyade kovuşturmaya alternatif yöntemlerin esas alınması gerektiği hususuna dikkat çekilmiştir.

Çocuklar hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun uygulanma şartları bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanununa atıf yapıldığı görülmektedir. Zira 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun 19.

maddesinde açıkça “Ceza Muhakemeleri Kanunundaki koşulların varlığı hâlinde” denilerek şartların aynı olduğu söylenmiştir. Hemen sonrasında ise farklılık arz eden durum belirtilmiştir. Zira denetim süresi on sekiz yaşından büyük kişiler için 5 yıl olarak belirlenmişken; on sekiz yaşından küçük kişiler yani suça sürüklenen çocuklar bakımından ise denetim süresi üç yıl olarak düzenlemiştir. Ceza Muhakemeleri Kanunundan farklılık arz eden bir diğer husus ise, Çocuk Koruma Kanunu gereğince on beş yaşını doldurmayan çocuklar yönünden ise hapis cezasının üst sınırını üç yıl olarak değil, beş yıl olarak belirlemiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanun’una ilgili kurum eklenmeden önce ilk olarak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda düzenlenmiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler Suçun Önlenmesi ve Suçluların Islahı Konferansında suça sürüklenen çocuklar yönünden ceza yaptırımından ziyade kovuşturmaya alternatif yöntemlerin esas alınması gerektiği hususuna dikkat çekilmiştir.

KURUMUN UYGULANABİLME ALANI

5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunun 250. maddesinde bakıldığında seri muhakeme usulüne ilişkin bir madde karşımıza çıkmaktadır. Buna göre “soruşturma evresinin sonunda” diyerek kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumuna Cumhuriyet savcısı ilgili suçlar sebebiyle başvurmadıysa o hâlde seri muhakeme usulü uygulanır diyerek, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunu öncelikli olarak belirtmiştir. Buradan da anlaşılmaktadır ki savcılık makamının bu kurumu uygulaması zorunlu değildir, takdirilik ilkesi çerçevesinde

uygulayıp uygulamayacağına karar verecektir. Ancak kanun koyucunun Cumhuriyet savcısına zorunlu olarak ilgili kuruma başvurması gerektiğini belirttiği hâller de vardır.

1. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 250 Bakımından Ele Alınması

Kanun maddesinde soruşturma evresinin sonunda kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumuna başvurulmadığı takdirde, seri muhakeme usulünün uygulanabileceği suçlar düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere öncelik şartı KDAE kurumudur.

Türk Ceza Kanunu’nda yer alan;

1. Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra)
2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (madde 170),
3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (madde 179, ikinci ve üçüncü fıkra),
4. Gürültüye neden olma (madde 183),
5. Parada sahtecilik (madde 197, ikinci ve üçüncü fıkra)
6. Mühür bozma (madde 203),
7. Resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (madde 206),
8. Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228, birinci fıkra),
9. Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (madde 268) suçları düzenlenmiştir.

2024 tarihli Adalet Bakanlığının verilere bu suçlar açısından bakıldığında KDAE kurumunun en çok uygulandığı suçlar sıralamasında trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu yönünden 51.629 dosya ile ikinci sırada yer aldığı, 6136 sayılı Kanun bakımından 5.748 dosya sayısı ile üçüncü sırada yer aldığı (7533 sayılı Kanun değişikliği ile kaldırılmıştır.), mühür bozma suçu yönünden ise 2.716 dosya sayısı ile dördüncü sırada ve 926 dosya ile genel güvenliğin tehlikeye sokulması suçu ise beşinci sırada yer almaktadır.

2. Uyuşturucu Madde Kullanıcıları Açısından Düzenleme

6545 sayılı Kanun'la 2014 tarihinde yapılan değişiklikle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 191 yönünden uyuşturucu ve uyarıcı madde kullananlar veya kullanmak için satın alan, kabul eden veya bulunduranlar hakkında ilgili kamu davasının açılmasının erteleneceği hususu zorunlu tutulmuştur. 2024 yılı verilerine bakıldığında, 154.274 dosyada TCK 191 yönünden Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi kurumuna başvurulduğu görülmektedir.

Bu noktada özellikle belirtilmesi gereken husus, 5271 sayılı Kanun'un 171. maddesinde sayılan şartlar bu kişiler hakkında aranmayacaktır. Dolayısıyla eğer ki şüpheli hakkında daha önce kesinleşmiş bir hapis cezası var ise bu durum kurumun uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir. Bununla birlikte madde kullanan kişiler hakkında 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası yaptırımı Kanun'da yer almaktadır. Hâlbuki Ceza Muhakemeleri Kanununa göre suçun üst sınırı kural olarak üç yıl olmalıdır. Dolayısıyla takdirilik ilkesinin uygulanmadığı, zorunlu olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilen bu durumda, dava açabilmenin ön koşulu bu kuruma başvurulmasıdır. Uygulamada en sık başvuru suç 191. madde olup bu suç kişinin 5 yıllık denetime tabi tutulması yönünden kişiye yükümlülük yüklemekte ve yükümlülüklerin kişiye tebliğ edilmesi gerekmektedir. Bu konuda Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2024/14407 Esas, 2024/8762 Kararında, *"Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi kararı yalnızca müdafiiye tebliğ edilirse, karar kesinleşmiş sayılmaz. Bu durumda denetimli serbestlik tedbiri infaz edilemez ve 5 yıllık erteleme süresi başlamaz"* demiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi 16/12/2021 Tarihli 2021/70 Esas numaralı dosyada, uyuşturucu kullanımına ilişkin 191. maddesinin (6) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin başvurulmuş olsa da Anayasa Mahkemesi itirazın reddine karar vermiştir.

Kaynakça

- Alsammouni, J. (2022). Kamu Davasının Açılması- nın Ertelenmesi, [Doktor Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (Tez No.: 762680) Çalışkan, S. (2020). Seri Muhakemesi Usulü, Basit Yargılama Usulü, Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi (1. Baskı). Platon Yayınevi. Gümüşay, A. (2021). Yeni Değişiklikler Işığında Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi. Selçuk Üniversitesi Dergisi, Cilt:4 Sayı:1. Kangal, Z. T. (2024). Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları, (1. Baskı). Adalet Yayınevi. Koca, M. & Üzülmüş, İ. (2024). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, (10. Baskı). Adalet Yayınevi. Navruz, S. (2024). Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi, [Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No.:906951) Özbek, V.Ö.; Doğan, K.; Bacaksız, P. (2024). Ceza Muhakemesi Hukuku (17. Baskı). Seçkin Yayıncılık. Özgenç, İ. (2024). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (20. Baskı). Seçkin Yayıncılık. Sarıgül, A.T. (2021). Suça Sürüklenen Çocuklar Bakımından Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumu Üzerine Bir Değerlendirme, Terazı Hukuk Dergisi, C.16, S.175, s.540-548 Soyaslan, D. (2020). Ceza Muhakemesi Hukuku (8. Baskı). Yetkin Yayınları. Temiz Gül, Y. (2021). Ceza Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları (2. Baskı). Adalet Yayınları. Ümit, C. (2023). Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kullanmak, Kullanmak için Kabul Etmek, Satın Almak, Bulundurmak Suçunun Muhakemesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.13, S.25, s.149-203 Yenisey, F.; Nuhoğlu, A. (2024). Ceza Muhakemesi Hukuku (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık. Yılmaz,D; (2009) Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi, [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü], Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (Tez No.:234678) alternatifcozumler.adalet.gov.tr Hakimler Savcılar Kurulu, 04.12.2019 Tarih, 532 Terfi Sayılı Karar Anayasa Mahkemesi, 2008/34 Esas, 2008/153 Karar, 31.10.2008 Tarih Anayasa Mahkemesi, 2021/70 Esas, 2021/98 Karar, 16.12.2021 Tarih Yargıtay 8. C. D. 2024/12566 Esas, 2024/2872 Karar, Tarih.

TÜRK HUKUKUNDA EŞİN MİRASÇILIĞINI ORTADAN KALDIRAN HALLER

Av. Hamza ETE, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 191684

4 721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) kimlerin yasal mirasçı olabileceği üçüncü kitap olan Miras Hukuku'nun Yasal Mirasçılar adlı birinci bölümünde belirtilmektedir. Buna göre, miras bırakanın alt soyu, ana ve babası ile bunların alt soyu, büyük anne ve büyük babası ile bunların altsoyu, miras bırakanın evlatlığı, eşi ve devlet yasal mirasçı sıfatına sahip olabilir.

Türk Miras Hukuku sisteminde sağ kalan eş, zümre mirasçısı olmamasına rağmen, zümrelerle birlikte mirasçı olan özel bir statüye sahiptir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 499. maddesi uyarınca eşin miras payı, birlikte mirasçı olduğu zümreye göre değişkenlik göstermektedir. Ancak eşin bu ya-

sal mirasçılık sıfatı, mutlak bir hak olmayıp, evlilik birliğinin hukuki akıbetine ve mirasçının mirasbırakana karşı tutumuna bağlı olarak ortadan kalkabilmektedir.

Biz bu çalışma kapsamında eşin yasal mirasçı sıfatını sona erdiren halleri incelemekle beraber yer yer ilgili yüksek mahkeme kararlarına da değineceğiz.

EŞİN MİRASÇILIĞINI SONA ERDİREN HALLER

Eşin mirasçılığını sona erdiren hallerin neler olduğu Türk Hukuku'nda tek bir kanun maddesinde düzenlenmemektedir. Bu hallerin neler olduğunu saptamak için TMK' nın çeşitli hükümlerini göz önünde bulundurmak gerekir.

1. Boşanma ve Devam Eden Boşanma Davalarında Kusur Durumu (TMK m. 181)

Türk hukukunda eşin mirasçılığını sona erdiren en yaygın sebep boşanmadır. TMK m. 181/1 uyarınca, boşanan eşler bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 30.10.2014 tarihli, 2013/23242 E. ve 2014/19555 K. sayılı kararında, boşanma ile birlikte eşin ve bu evlilikten olan çocukların mirasçılık sıfatının sona erdiğini net bir şekilde ifade etmiştir.

2. Dava Sürecinde Ölüm ve Kusur Tespiti:

Boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölmesi durumunda, TMK m. 181/2 uyarınca mirasçılardan herhangi biri davaya devam ederek sağ kalan eşin “kusurlu” olduğunu ispatlarsa, sağ kalan eş mirasçı olamaz. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi’nin 18.03.2010 tarihli, 2009/7872 E. ve 2010/1469 K. sayılı kararında, boşanma davası sürerken ölen davacının mirasçısının davaya devam etmesi ve davalının kusurunun ispatlanması halinde mirasçılık hakkının ortadan kalkacağı belirtilmiştir. Benzer şekilde

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 03.12.2024 tarihli, 2024/2152 E. ve 2024/9412 K. sayılı ilamında, sağ kalan eşin boşanmaya sebebiyet verecek derecede kusurunun bulunup bulunmadığının tespitinin mirasçılar tarafından talep edilebileceğini bir “dava hakkı” olarak tanımlamıştır.

3. Evliliğin Butlanı ve İyiniyetin Mirasçılığa Etkisi (TMK m. 159)

Evliliğin butlanı (geçersizliği) davası sonucunda, evlenme sırasında iyiniyetli olmadığı anlaşılan sağ kalan eş, yasal mirasçı olma hakkını kaybeder. Hukuk Genel Kurulu’nun 02.11.2011 tarihli, 2011/695 E. ve 2011/673 K. sayılı kararında, sağ kalan eşin mirasçılık sıfatını koruyabilmesi için evlilik akdinin kurulduğu

anda iyiniyetli olmasının şart olduğu, kötüniiyetin ispatı halinde mirasçılığın sona ereceği vurgulanmıştır.

Ancak, butlan kararı kesinleşmeden önce ölüm gerçekleşirse farklı bir hukuki durum ortaya çıkar. Yargıtay 14. Hukuk Dairesi’nin 27.03.2017 tarihli, 2016/17571 E. ve 2017/2384 K. sayılı kararında, evliliğin kesinleşmiş bir butlan hükmünden önce ölümle sona ermesi halinde, sağ kalan eşin iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın mirasçı olacağı kabul edilmiştir.

4. Mirastan Yoksunluk (TMK m. 578)

Mirasbırakanı kasten öldüren, öldürmeye teşebbüs eden veya onu ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getiren kişiler mirastan yoksun kalır. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 09.06.2009 tarihli, 2008/16226 E. ve 2009/7870 K. sayılı kararında, mirastan yoksunluk sebeplerinin TMK m. 578’de sınırlı olarak sayıldığı, bu kapsamda olmayan kusurlu davranışların mirasçılık hakkına hâlel getirmeyeceği belirtilmiştir.

5. Mirasçılıktan Çıkarma (Iskat) (TMK m. 510-512)

Mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla; eşinin kendisine veya yakınlarına karşı ağır bir suç işlemesi ya da aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi durumunda onu mirasçılıktan çıkarabilir. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi’nin 15.05.2025 tarihli, 2024/4654 E. ve 2025/2660 K. sayılı kararında, mirasçılıktan çıkarmanın bir “medenî hukuk yaptırımı” olduğu ve geçerli olabilmesi için mirasbırakanın çıkarma sebebini tasarrufunda açıkça belirtmesi gerektiği ifade edilmiştir.

6. Mirastan Feragat Sözleşmesi (TMK m. 528)

Eş, mirasbırakan sağ iken onunla yapacağı bir sözleşme ile miras hakkından vazgeçebilir. Yargıtay

*Sonuç olarak;
Türk hukukunda eşin mirasçılığı, evlilik birliğinin resmiyetine ve ölüm anındaki hukuki duruma bağlıdır. Boşanma, butlan, mirastan feragat, mirastan yoksunluk, mirasçılıktan çıkarma ve mirasın reddi gibi haller, sağ kalan eşin mirasçılık sıfatını ve buna bağlı haklarını tamamen ortadan kaldıran temel hukuki nedenlerdir.*

14. Hukuk Dairesi'nin 28.11.2019 tarihli, 2019/2152 E. ve 2019/7969 K. sayılı kararında, mirastan feragat sözleşmesi yapan kişinin mirasçılık sıfatını kaybedeceği ve tereke üzerinde hak iddia edemeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca, Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 22.11.2011 tarihli, 2010/13309 E. ve 2011/19347 K. sayılı kararında, mal ayrılığı sözleşmelerine konulan "vefat halinde hak talep etmeme" hükümlerinin mirastan feragat niteliğinde olup olmadığının titizlikle incelenmesi gerektiği hatırlatılmıştır.

7. Mirasın Reddi (TMK m. 605)

Mirasın açılmasından sonra eş, üç ay içinde mirası reddederek mirasçılık sıfatına son verebilir. Danıştay 8. Daire'nin 25.11.2025 tarihli, 2025/4635 E. ve 2025/9131 K. sayılı kararında, yasal mirasçılardan birinin mirası reddetmesi halinde payının, kendisi mirasın açıldığı anda sağ değilmiş gibi hak sahiplerine (alt soyuna) geçeceği hüküm altına alınmıştır.

8. Diğer Haller ve Usuli Engeller

Resmi Nikah Yokluğu: TMK m. 495 vd. uyarınca mirasçılık için resmi nikah şarttır. Diyarbakır Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 21.04.2025 tarihli, 2024/1403 E. ve 2025/463 K. sayılı kararında, imam nikahlı eşin yasal mirasçı sıfatının bulunmadığı ve bu nedenle miras haklarından yararlanamayacağı kesin olarak belirtilmiştir.

Önce Ölüm ve Altsoyun Eşi: Eşin, mirasbırakandan önce vefat etmesi durumunda mirasçılık ilişkisi kurulamaz (TMK m. 580). Yargıtay 14. Hukuk Dairesi'nin 09.09.2015 tarihli, 2015/2078 E. ve 2015/8041 K. sayılı kararında, muristen önce vefat eden altsoyun eşinin (gelin veya damat) kök murise mirasçı olamayacağı vurgulanmıştır.

Zümre Sınırları: Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin 23.09.2010 tarihli, 2010/2949 E. ve 2010/5039 K. sayılı kararında, sağ kalan eşin mirasbırakanın kardeşlerine mirasçı olamayacağı, miras paylarının zümre sistemine göre belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

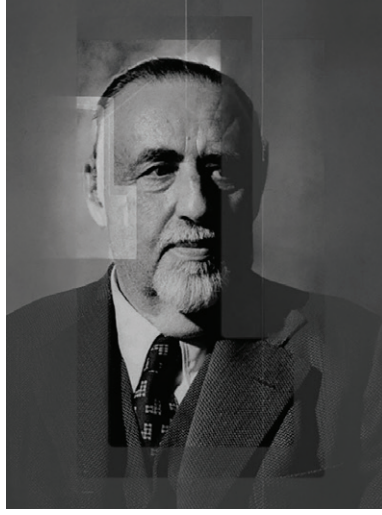
Yabancı Mahkeme Kararları: Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 09.03.2009 tarihli, 2008/15353 E. ve 2009/4235 K. sayılı kararında, evlilik ölümle sona ermiş olsa dahi, sonradan tanınan bir yabancı boşanma kararının mirasçılık sıfatını geçmişe etkili olarak sona erdirebileceği tartışılmıştır.

Sonuç olarak; Türk hukukunda eşin mirasçılığı, evlilik birliğinin resmiyetine ve ölüm anındaki hukuki duruma bağlıdır. Boşanma, butlan, mirastan feragat, mirastan yoksunluk, mirasçılıktan çıkarma ve mirasın reddi gibi haller, sağ kalan eşin mirasçılık sıfatını ve buna bağlı haklarını tamamen ortadan kaldıran temel hukuki nedenlerdir.

Uygulamada avukatların, mirasçılık sıfatının kaybı ile mal rejimi alacaklarının (katılma alacağı) korunması arasındaki ince çizgiyi gözetmeleri; mirasçılığı sona eren eşin dahi mal rejimi tasfiyesi yoluyla terekeden pay alabileceğini unutmamaları gerekmektedir. Ayrıca, aile konutu üzerindeki hakların korunması, doğrudan "eş sıfatıyla mirasçılığın" devamına bağlıdır.

Kaynakça

- Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 30.10.2014 tarihli, 2013/23242 E. ve 2014/19555 K.
Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin 18.03.2010 tarihli, 2009/7872 E. ve 2010/1469 K.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 03.12.2024 tarihli, 2024/2152 E. ve 2024/9412 K.
Hukuk Genel Kurulu'nun 02.11.2011 tarihli, 2011/695 E. ve 2011/673 K.
Yargıtay 14. Hukuk Dairesi'nin 27.03.2017 tarihli, 2016/17571 E. ve 2017/2384 K.
Danıştay 8. Daire'nin 25.11.2025 tarihli, 2025/4635 E. ve 2025/9131 K.
Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin 23.09.2010 tarihli, 2010/2949 E. ve 2010/5039 K.
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 09.03.2009 tarihli, 2008/15353 E. ve 2009/4235 K.
Yargıtay 14. Hukuk Dairesi'nin 28.11.2019 tarihli, 2019/2152 E. ve 2019/7969 K.

Hukukun Felsefi Temelleri: Büyük Düşünürler Serisi

EBU'L-ULA MARDİN (1881-1957)

Stj. Av. Asya Zilan KOŞAR, Mardin Barosu

Ebu'l-ula Mardin, hem baba hem anne tarafından köklü âlimler ailesindedir. O, baba tarafından Mardin'deki Kasımiyye Medresesi'nde yüzyıllarca müderrislik yapan kişiler yetiştirmiş olan ve içlerinde veliler de bulunan bir aileye mensuptur. İmparatorluk dönemi ulema sınıfı içinde seçkin bir yere sahip olan bu iki aileden tevarüs eden gelenek, Ebu'l-ula Mardin'in bir ilim adamı olarak yetişmesindeki en temel belirleyici unsur olmuştur. Geleneksel medrese eğitiminin yanı sıra özel bir öğrenim süreci geçiren Mardin, klasik ve modern eğitimi şahsında mezceden nadir isimlerdendir. Kendi ifadelerine göre; İdare Hukuku hocası Hakkı Paşa'nın bir dersini dinlemiş, bu dersten aldığı ilhamla hukuk tahsili yapmaya karar vermiştir. Babasından aldığı izinle 1899 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne (Mekteb-i Hukuk) girmiştir. Henüz öğrencilik yıllarında, 19 yaşındayken Temyiz Mahkemesi'ne kâtip ola-

rak atanmış; böylece adliye teşkilatındaki profesyonel kariyeri ile memuriyet hayatı eş zamanlı olarak başlamıştır.

1903 yılında Darülfünun Mekteb-i Hukuk'tan dereceyle mezun olan Mardin, mezuniyetinin ardından İstanbul Bidayet Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri üyeliklerinde bulunmuştur. II. Abdülhamid döneminde yargı organlarında üstlendiği bu görevler, onun mesleki tecrübesinin temelini oluşturmuştur. II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte mevcut yönetim anlayışına yönelik eleştirilerini kurucusu olduğu Sırat-ı Müstakim dergisi üzerinden kamuoyuna duyurmuştur. Akademik kariyerine 1909 yılında Mekteb-i Hukuk'ta "Tatbikat-ı Hukukiyye" derslerini okutarak başlayan Mardin, başarısı üzerine 27 Ekim 1910 tarihinde Mekteb-i Hukuk ve Mülkiye'de arazi, evkaf ve medeni hukuk alanlarında öğretim üyesi olarak atanmıştır. Ebul'ulâ Mardin'in İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakül-

tesî'ndeki ilk ders günleri, onun sadece ilmî derinliğini değil, sarsılmaz karakterini de ortaya koyan meşhur bir hadiseye sahne olur. Henüz çok genç yaşta kürsüye çıkan hocanın yetkinliğini sorgulayan bir grup öğrenci, o gün tahtaya alaycı bir üslupla şu ibareyi not düşer: "Arâzi çoraktır, vakıfta galle azdır." Genç bir hoca için oldukça ağır ve küçümseyici olan bu ifade karşısında Ebul'ulâ Mardin, duruşundan ödün vermez. Öfkeye kapılmak veya sesini yükseltmek yerine, sükûnetle kürsüye geçer ve dersini anlatmaya başlar. Ders sona erdiğinde sınıftaki o alaycı hava yerini derin bir saygıya bırakmıştır; zira öğrenciler, karşılarındaki genç adamın temsil ettiği muazam hukuk zihniyetine bizzat şahitlik etmişlerdir. Burhan Felek gibi isimlerin yıllar sonra dahi hürmetle andığı bu hadise, gerçek büyüklüğün kendisine yöneltilen saygısızlığa verilen cevapta gizli olduğunu kanıtlar. Ebul'ulâ Mardin'in o gün verdiği cevap bağışlamak değil, bilgisini konuşturmak olmuştur. Bu tavır, hukukun sadece bir meslek değil, aynı zamanda bir karakter ve üslup meselesi olduğunun en zarif örneğidir. Mardin, 1933 Üniversite Reformu ile birlikte müderrislikten alınarak İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde "Medeni Hukuk Ordinaryüs Profesörü" unvanıyla hocalık vazifesini sürdürmüştür.

Ebu'l-ula Mardin'in toplumu bilinçlendirme çabaları, özellikle Sırat-ı Müstakim ve Kelime-i Tayyibe dergileri aracılığıyla somutlaşmıştır. Modernist İslam anlayışıyla yakından ilgilenen bu yayınlar, Batı'dan alınan fikirlerin İslamiyet ile uyumlu bir şekilde harmanlanmasını ve bir yenileşme hareketinin başlatılmasını savunmuştur. Ebul'ulâ Mardin'in ilmî otoritesi, Türkiye sınırlarını aşarak Batılı araştırmacıların tıkanıklıkları noktalarda kapısını çaldıkları evrensel bir mercii hâline gelmiştir. İngiliz ve Amerikalı hu-

kukçuların onun rehberliğine başvurmaları, Mardin'in klasik İslam hukuku ile modern hukuk arasında ne denli sarsılmaz bir köprü kurduğunun en somut nişanesidir. O, yalnızca kadim bilgiyi muhafaza eden bir âlim değil; geçmişin derin mirasını bugünün hukuk diliyle yeniden inşa edebilen nadir bir dehadır. Hukuk terminolojisinde bugün kanıksayarak kullandığımız "eş" kavramının literatüre yerleşmesindeki rolü, onun hukuku sadece normlarla değil, bizzat kavramlarla kuran vizyonunu özetler. Zira bir kavramın değişmesi; aileye, toplumsal rollere ve nihayetinde adalete bakışın değişmesi demektir. Andreas

B. Schwarz'ın onun için kullandığı "unutulamayacak ideal insan" vasfı, sadece ilmî rütbesine değil; karakterine, nezaketine ve öğrencilerine yaklaşımındaki asaletine duyulan bir saygının ifadesidir. Yeni nesil hukukçular için Ebul'ulâ Mardin, hukuku sadece dava kazanmak veya kanun maddelerini ezberlemekten öte; dikkat, tetkik, ahlak ve dil bilinciyle yoğurulmuş bir yüksek kültür olarak görmenin karşılığıdır. Onun şahsında bir hukukçu; kaynağa inen, acele hükümden kaçınan ve şahsi duygularını adalet terazisinden titizlikle uzak tutan gerçek

bir münevverdir. Onun "gelişigüzel yazılara" duyduğu o meşhur rahatsızlık, bugün için de hayati bir uyarı niteliğindedir: Hukukta yüzeysellik, sadece bir üslup hatası değil; doğrudan doğruya bir adalet kaybıdır. Ebul'ulâ Mardin, derinliğiyle bu kaybın önündeki en zarif settir.

Mardin, aynı zamanda siyasi alanda da sorumluluk üstlenerek Meclis-i Mebusan'da Niğde ve Mardin mebusu olarak görev almış; Meşihat makamındaki hizmetlerini ise müsteşarlık rütbesiyle noktalamıştır. Türk hukuk tarihinin en müstesna simalarından biri olan Mardin, akademik hayatı boyunca hukuk sahasına abidevi eserler kazandırmıştır. Bu eserlerin

Andreas B. Schwarz'ın onun için kullandığı "unutulamayacak ideal insan" vasfı, sadece ilmî rütbesine değil; karakterine, nezaketine ve öğrencilerine yaklaşımındaki asaletine duyulan bir saygının ifadesidir. Yeni nesil hukukçular için Ebul'ulâ Mardin, hukuku sadece dava kazanmak veya kanun maddelerini ezberlemekten öte; dikkat, tetkik, ahlak ve dil bilinciyle yoğurulmuş bir yüksek kültür olarak görmenin karşılığıdır.

en önemlisi, şüphesiz ki hukuk dehası Ahmet Cevdet Paşa'nın mirasını derinlemesine incelediği 'Medeni Hukuk Cephesinden Ahmet Cevdet Paşa' adlı çalışmasıdır. Mardin'in başı- rısı; parlak zekâsı, çalışma di- siplini ve ilme duyduğu bitmek bilmez tutkusunda gizlidir. Öyle ki, 45 yaşından sonra Medeni Kanun'u kaynaklarından tetkik

edebilmek için Fransızca öğrenmiş; 70 yaşında ise sağlık sorunlarına rağmen Huzur Dersleri adlı ese- ri için Topkapı Sarayı arşivlerinde bizzat araştırma yapmıştır. Onun hayatı, bir yönüyle köklü bir gelene- ğin sadakati, diğer yönüyle modern hukukun inşası yolunda vakfedilmiş bir ömürdür.

Ebu'l-ula Mardin, ahlaklı insanı "Kur'an'ın tarif ve tahlil ettiği mahiyetteki insan" olarak tanımlamak- tadır. Hayatı boyunca Hz. Peygamber'in işaret ettiği dini ve ahlaki prensipleri kendisi- ne rehber edinmiştir. Yardımseverli- ği ve genç kuşakları ilim yolunda teşvik etmesiyle tanınan Mar- din; parlak zekâsı, azmi ve sar- sılmaz iş disiplini ile daha da yükselmiştir. Ebul'ulâ Mardin, hukuk dünyasında yalnızca derin akademik bilgisiyle de- ğil, aynı zamanda ilmi neza- ketle harmanlayan müstesna kişiliğiyle iz bırakmış bir şahsiyet- tir. Onu tanıyanların hafızalarında yer eden en belirgin özelliği, karşısın- dakini yücelten vakarı ve her davranışına sirayet etmiş olan o köklü "eski zaman terbiyesi"- dir. Hz. Peygamber'in nezaketini kendisine düstur edinen bu büyük hoca, en genç meslektaşlarına dahi "zâtîâliniz" veya "beyefendi" diye hitap edecek kadar ince ruhlu bir beyefendiydi. Mesleki başarının çoğu zaman beşerî münasebetlerin önüne geçtiği ve üslubun sertleştiği günümüz hukuk dünyasında,

Ebu'l-ula Mardin, ahlaklı insanı "Kur'an'ın tarif ve tahlil ettiği mahiyetteki insan" olarak tanımlamaktadır. Hayatı boyunca Hz. Peygamber'in işaret ettiği dini ve ahlaki prensipleri kendisine rehber edinmiştir. Yardımseverliği ve genç kuşakları ilim yolunda teşvik etmesiyle tanınan Mardin; parlak zekâsı, azmi ve sarsılmaz iş disiplini ile daha da yükselmiştir.

onun bu tavrı bugün çok daha anlamlı bir hâl al- maktadır.

Bir düşünürün fikirlerini doğru analiz edebilmek için içinde bulunduğu siyasi ve tarihsel konjonktü- rü değerlendirmek esastır. Bu noktada tarihselcilik perspektifi, Mardin'in yaşadığı dönemin İslam dün- yası adına çok boyutlu bir kriz (ekonomik, askeri ve entelektüel) dönemi olduğunu göstermektedir.

Vahiy temelli klasik düşünceden, akıl temel-

li moderniteye geçiş süreci, İslam dü-

şünürleri nezdinde epistemolojik bir

sancı yaratmıştır. Mardin, işte bu

derin zihniyet farklılığının ya-

şandığı bir kırılma noktasın-

da köprü vazifesi görmüştür.

Ebu'l-ula Mardin, hukuk eğiti-

minde hem Mecelle'nin genel

kaidelerini hem de modern

hukukun temel ilkelerini sen-

tezleyen, "basitten karmaşığa"

ilkesine dayalı özgün bir peda-

goji uygulamıştır. Hukuki problemleri aktarırken Roma, Alman ve Fransız

hukuklarındaki çözümleri de izah ederek,

eski ve yeni hukuk sistemlerini tarihsel ve muka- yeseli bir metotla ele almıştır. Bu sistematik yaklaşı- mıyla, geleneksel şerhçilik usulünün ötesine geçerek hukuk ilmine analitik bir bakış açısı kazandırmıştır. Mardin'in eski hukuku derslerinde referans göster- mesi, döneminde Mustafa Kemal Atatürk'e şikâyet edilmiş; ancak Atatürk, Mardin'in eski ile yeni ara-

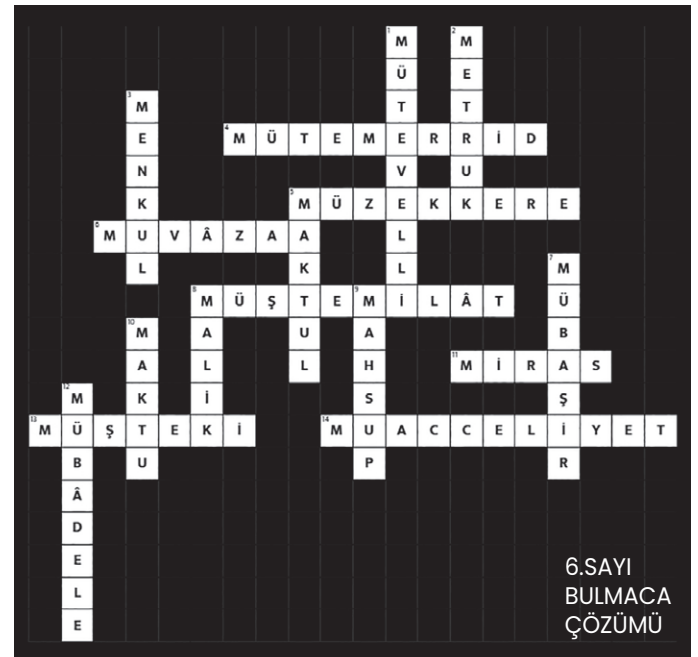
sında kurduğu bu hukuki sürekliliği bir “köprü” olarak nitelendirerek kendisine tam destek vermiştir. Mardin’in akademik neşriyatı; Osmanlı hukukunun geçirdiği dönüşüm, Mecelle’nin hukuki statüsü ve İslam hukukunun modernleşme potansiyeli üzerine yoğunlaşmıştır. Yazılarında polemikten ziyade ilmi bir dengeyi öncelermiş; Batı’dan alınan kanunların “medeniyet transferi” adı altında sorgusuzca iktibas edilmesine karşı temkinli fakat kararlı bir duruş sergilemiştir. Ona göre hukuk, salt teknik bir mevzuat yığını değil; bir toplumun tarihi tecrübesi, ahlakı ve inanç dünyasının bir tezahürüdür.

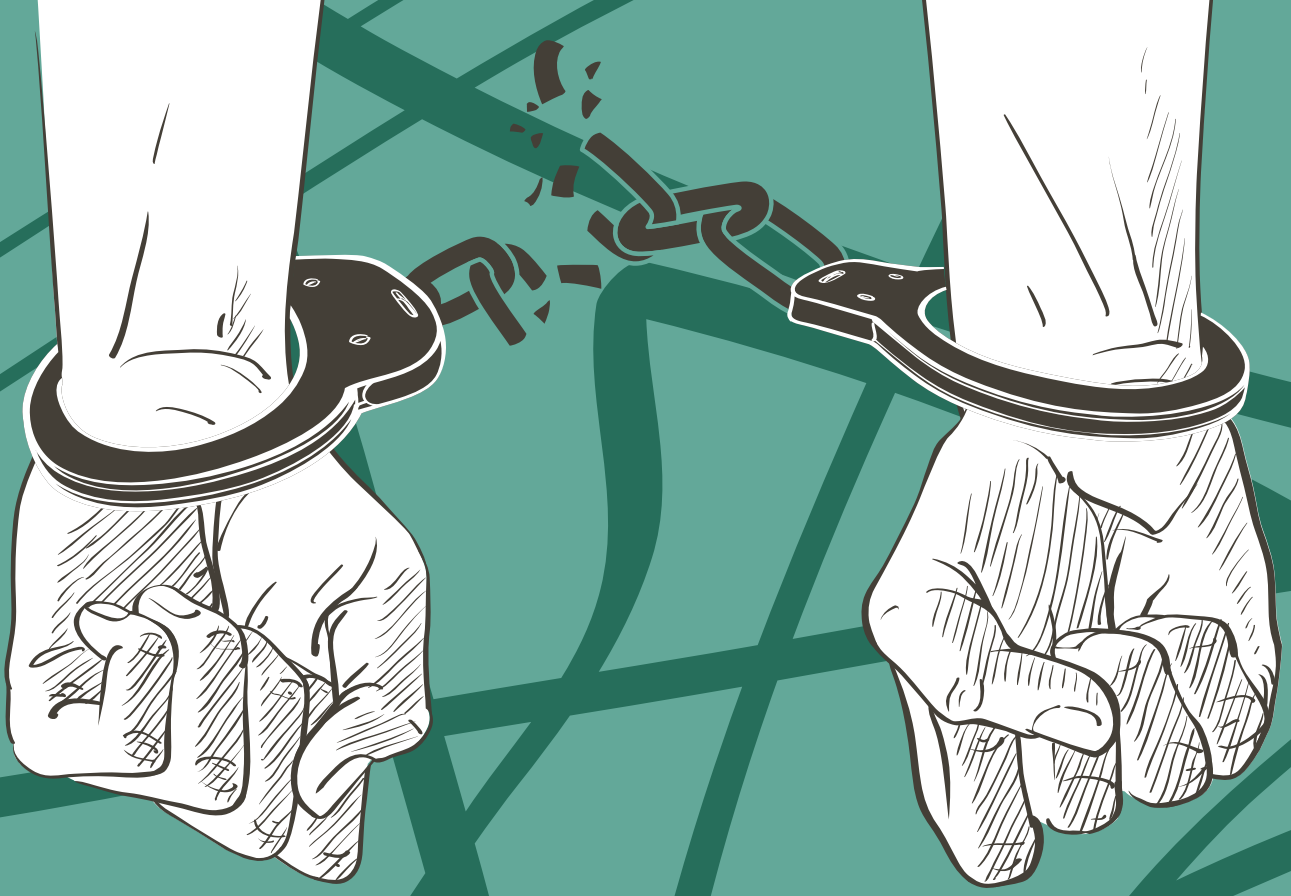
Mardin’e göre hukuk, medeniyetin taşıyıcı kolonlarından biridir ve adalet fikri kanun maddelerine hapsedilmeyip vicdanlarda karşılık bulmalıdır. Bu yaklaşımıyla pozitivist hukuk anlayışının sınırlarını aşan bir derinlik ortaya koymuştur. Ebul’ulâ Mardin’in hukukçuluğu, yalnızca devasa teorilerde değil, kanun metinlerinin en küçük ayrıntılarında gizlenen o sarsılmaz titizlikte hayat bulur. Bir davanın seyrini, Takvim-i Vekayi’deki aslı metni inceleyerek ve gözden kaçan tek bir “-ler” ekinin hukuki karşılığını ortaya koyarak değiştirmesi, mesleki dehasının en somut örneğidir. “Kopyala-yapıştır” dilekçelerin ve yüzeysel incelemelerin revaçta olduğu günümüzde; bir harfe, bir virgüle gösterilen bu dikkat, aslında kaybolmaya yüz tutmuş bir meslek ahlakını temsil eder. Onun adalet anlayışının en zarif tezahürü ise bir sınav esnasında yaşanır. Kendisini taklit ederek cevap veren ve sınırları zorlayan bir öğrencisine karşı sergilediği tavır, bir hukuk dersi niteliğindedir. Ebul’ulâ Mardin, bu saygısızlığı kişisel bir hırsla dönüştürmemiş; öğrencinin bilgisini hak ettiği en yüksek notla ödüllendirmiştir. Şaşkınlık içindeki talebesine verdiği şu cevap, hukuk tarihimize altın harflerle kazanmıştır: “Nûr-i aynım, ben sizi bilgidan imtihan ettim, edepten değil.” Bu muazzam cevap; şahsi duyguları, öfkeyi ve egoyu adalet terazisine asla karıştırmamanın asaletini taşır. Ebul’ulâ Mardin, hem bir hukukçu hem de bir muallim olarak bizlere şunu hatırlatır: Hakikat, bazen bir kelimenin içinde, bazen de bir insanın nefis terbiyesinde saklıdır.

1951 yılında emekliye ayrıldığında ardında yarım asırlık devlet ve ilim hizmeti bırakan Ebu’l-ula Mardin, 13 Ocak 1957 tarihinde vefat etmiştir. O, yüksek perdeden konuşan bir figür olmaktan ziyade, eserleri ve vakarıyla iz bırakan bir şahsiyettir. Hayatı, hukukun metinlerden ziyade ahlak ve süreklilikten ibaret olduğunu hatırlatan uzun bir abidevi cümle gibidir. Bugün adı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin en büyük dersliği olan ve Türkiye’nin en yüksek kapasiteli amfilerinden biri kabul edilen “Ebu’l-ula Mardin Amfisi”nde yaşatılmaktadır. Saygı ve rahmetle...

Kaynakça

- Sungurbey, İsmet. *Ebu’l-Ulâ Mardin. 2. Baskı. Mardin: Mardin Valiliği Neşriyatı, Mart 2011.*
- Mardin, Ebu’lula. *Hukuk ve Medeniyet Üzerine Yazılar. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.*
- Yehoşua Frankel *Uluslararası Mardin Tarihi 1. Sempozyumu 2006, Artuklu Üniversitesi Yayınları.*

DÜNDEN BUGÜNE KELEPÇE

Av. Mahabat İSKENDEROĞLU, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 252704

Kelepçe... Soğuk bir metal parçası. Bileğe değdiğinde yalnızca tene değil, insanın onuruna da dokunur. Dünden bugüne değişen yalnızca formu olmuştur; anlamı ise her çağda yeniden tartışılmıştır: Bir güvenlik aracı mı, yoksa iktidarın sembolü mü?

Ölçülülük ve İnsan Onuru

Anayasal düzlemde kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, en temel haklardır. Anayasa'nın 19. maddesi, özgürlüğün ancak kanunda öngörülen hâllerde ve usule uygun biçimde sınırlandırılabilirliğini belirtir.

Zincirden Modern Devlete

Kelepçe, antik çağın zincirlerinden modern ceza adalet sistemine uzanan bir sürekliliğin ürünüdür. Orta Çağ'da bedeni bağlamak, itaatin açık bir ilanıydı. Modern devlet ise bedeni değil, özgürlüğünü sınırlandığını iddia etti. Ancak pratikte özgürlüğün sınırlandırılması çoğu zaman beden üzerinden görünür hâle geldi.

Bugün kelepçe, bir cezalandırma aracı değil; bir koruma ve güvenlik tedbiri olarak tanımlanır. Hukuk devleti, kelepçeyi intikamın değil, zorunluluğun aracı olarak görür. Ne var ki her "zorunluluk" iddiası, ölçülülük süzgecinden geçmek zorundadır.

Ceza muhakemesinde yakalama ve gözaltı tedbirleri düzenlenirken, kelepçe kullanımı "zorunlu hâl" şartına bağlanmıştır. Kaçma ihtimali, kişinin kendine ya da başkalarına zarar verme riski gibi durumlarda kelepçeye başvurulabilir. Ancak asıl soru şudur: Kelepçe gerçekten bir tedbir midir, yoksa peşin hükmün fiziksel tezahürü mü?

Masumiyet karinesi, yalnızca hüküm verilene kadar suçlu sayılmamayı değil; aynı zamanda suçlu gibi muamele görmemeyi de içerir. Özellikle kamuya açık alanlarda, teşhir niteliği taşıyan kelepçeleme uygulamaları, insan onurunun zedelenmesi tartışmalarını beraberinde getirir.

KELEPÇEYİ BİLEĞE TAKMADAN ÖNCE HUKUKU GERÇEKTEN KALBİMİZE TAKABİLDİK Mİ?

İktidar ve Beden

Michel Foucault, modern ceza sistemini analiz ederken, bedene uygulanan görünür cezaların yerini görünmez disiplin mekanizmalarının aldığını söyler. Ona göre modern devlet, bedeni cezalandırmaktan çok onu denetler. Kelepçe tam da bu sınırdadır: Hem görünürdür hem semboliktir. Kelepçe, yalnızca bir güvenlik aracı değil; aynı zamanda devletin güç kullanma tekelinin elle tutulur ifadesidir. Bir bileğe takıldığı anda, birey ile devlet arasındaki güç asimetrisi somutlaşır. İşte bu nedenle kelepçe, hukukun sınırlarını en çıplak hâliyle ortaya koyar. Eğer hukuk devleti güçlüyse kelepçe istisnadır; eğer iktidar hukukun önüne geçerse kelepçe sıradanlaşır.

Soğuk Metal ve Sıcak Ten

Kelepçenin sesi vardır. O “tıklama” anı, özgürlüğün askıya alındığı andır. Bu an, yalnızca bir prosedür değil; bir insanın hayatında derin bir kırılmadır.

Masum birinin bileğine takıldığında travmadır. Suçlu bulunan birinin bileğinde ise hükmün ağırlığının sembolüdür. Ancak her iki durumda da değişmeyen bir gerçek vardır: Kelepçe, insan onuruna temas eder.

Özellikle aile içi olaylarda, toplumsal hassasiyeti yüksek dosyalarda ya da henüz soruşturma aş-

masındaki kişilerde gereksiz kelepçe uygulamaları, yalnızca hukuki değil; psikolojik ve sosyal yaralar da açar. Toplumun gözünde “kelepçeli görüntü”, çoğu zaman mahkeme kararından daha hızlı hüküm verir.

Dünden Bugüne Değişen ve Değişmeyen

Dün zincirdi, bugün kelepçe. Dün meydanlarda teşhirdi, bugün kameralar önünde servis edilen görüntüler... Şekil değişti, tartışma değişmedi: Güvenlik mi, özgürlük mü?

Hukuk devleti bu soruya tek bir yanıt verir: Güvenlik, özgürlüğü yok ederek sağlanamaz. Aksine, güvenlik özgürlüğü korumak için vardır.

Kelepçenin Ahlakı

Kelepçe, hukukun elinde bir araçtır. Ama hukukun eli titremelidir. Çünkü kelepçe takmak kolaydır; insan onurunu geri vermek zordur. Ölçülülük, gereklilik ve orantılılık ilkeleri yalnızca mevzuat hükümleri değil; vicdanın hukukla buluştuğu yerdir.

Dünden bugüne kelepçe, bize şunu hatırlatır: Bir toplumun medeniyet seviyesi, özgürlüğü nasıl sınırladığıyla ölçülür. Ve belki de asıl soru şudur: *Kelepçeyi bileğe takmadan önce, hukuku gerçekten kalbimize takabildik mi?*

SİZDE ÖYLE BİZDE BÖYLE

Dünyada Soyadı Düzenlemeleri: Kültürel, Hukuki ve Olağandışı Uygulamalar

Av. Nimet KARA, Mardin Barosu, TBB Sicil No: 149575

Soyadı, bireyin kimliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak soyadı kullanımı ve düzenlenmesi, ülkeden ülkeye büyük farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar yalnızca hukuki sistemlerden değil; aynı zamanda tarih, kültür, toplumsal yapı ve aile anlayışından da kaynaklanır. Günümüzde küreselleşme ve bireysel hakların artmasıyla birlikte,

birçok ülkede soyadı düzenlemeleri daha esnek hale gelmektedir. Bu da gelecekte kimlik sistemlerinin daha özgür ve çeşitlilik odaklı bir yapıya evrilebileceğini göstermektedir. Bu yazımızda, Türkiye'deki soyadı sistemi ile dünyadaki soyadı sistemlerini genel hatlarıyla ele alırken, özellikle sıra dışı ve dikkat çekici uygulamalara odaklanacağız.

1-Türkiye: Türkiye’de bireyler genellikle doğumla babanın soyadını alır. Evlilik sonrası ise kadın eşinin soyadını alır veya çift soyadı kullanımı tercih edilir. Ancak son yıllarda bu sistemde esneklik artmıştır. Anayasa Mahkemesi kadının eşinin soyadını alma zorunluluğunu düzenleyen Türk Medeni Kanunu’nun 187’nci maddesinin birinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna hükmetmiş ve bunun iptaline karar vermiştir. Söz konusu iptal kararı ile kadınların evlilik ile eşinin soyadını alma zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Uygulamaya bakıldığında 28 Ocak 2024’ten sonra iptal kararı yürürlüğe girmesine rağmen kadınlar kendi soyadlarını tek başına kullanamamakta, bunun için halen dava açmak durumunda bırakılmaktadırlar.

3-Japonya: Tek Soyadı Zorunluluğu: Japonya’da evli çiftlerin aynı soyadını taşıması zorunludur. Çoğu durumda kadın erkeğin soyadını alır. Ancak yasa, teorik olarak erkeğin de kadının soyadını almasına izin verir. Bu zorunluluk, modern toplumda ciddi tartışmalara yol açmaktadır. Özellikle kariyer sahibi kadınlar için kimlik değişimi sorun yaratmaktadır.

4-Tayland: Benzersiz Soyadı Zorunluluğu: Tayland’da her soyadı benzersiz olmak zorundadır. Aynı soyadına sahip olan kişiler genellikle akrabadır. Bu nedenle ülkede milyonlarca farklı ve çoğu oldukça uzun soyadı vardır. Bu durum, soyadını adeta bir “aile markası” haline getirir.

6-Etiyopya: Soyadı Yok, Baba ve Dede Adı Var: Etiyopya’da klasik anlamda soyadı kullanılmaz. Bireyler; Kendi adı + Babasının adı + Dedelerinin adı şeklinde kimliklendirilir. Bu sistemde aile soyadı nesiller boyunca aktarılmaz. Aynı aile bireylerinin “ortak soyadı” yoktur. Bu yapı, bireyi aileden ziyade soy zinciriyle tanımlar.

2-İspanya: Çift Soyadı Geleneği: İspanya ve birçok Latin Amerika ülkesinde bireyler iki soyadı taşır: ilki babadan, ikincisi anneden gelir. Örneğin “Garcia Lopez” gibi. Bu sistem hem anne hem baba soyunun korunmasını sağlar. Daha da ilginç olan, yeni düzenlemelerle ebeveynlerin soyadı sıralamasını seçebilmesidir. Yani çocuk, annenin soyadını önce alabilir. Bu da geleneksel yapının değişmeye başladığını gösterir.

5-İzlanda: Soyadı Yerine Patronimik Sistem: İzlanda’da klasik anlamda soyadı yoktur. Bunun yerine patronimik (baba adı) veya matronimik (anne adı) sistem kullanılır. Örnek: Jón’un oğlu: Jónsson (Jón’un oğlu)- Jón’un kızı: Jónsdóttir (Jón’un kızı). Yani her nesilde “soyadı” değişir. Bu nedenle aile soyadı diye kalıcı bir kavram yoktur. Telefon rehberleri bile isimlere göre sıralanır, soyadına göre değil. Bu sistem, dünyadaki en sıra dışı kimliklendirme yöntemlerinden biridir.

9-Filipinler: Kolonyal Etkiyle Standartlaşan Soyadları: Filipinler’de soyadı sistemi, İspanyol sömürge döneminde zorunlu hale getirilmiştir. 1849’da çıkarılan bir düzenleme ile halka hazır bir soyadı listesinden seçim yapma zorunluluğu getirilmiştir bu nedenle bugün birçok Filipinli İspanyol kökenli soyadları taşır, ancak genetik veya ailevi bağ olmayabilir.

11-Endonezya: Soyadı Olmadan Yaşayan Milyonlar: Endonezya’da milyonlarca insanın hiç soyadı yoktur. Özellikle tek isimli kişiler oldukça yaygındır. Resmî belgelerde bile sadece bir isim bulunabilir. Bu durum, Batı tipi kimlik sistemleriyle uyum sağlama konusunda zorluklar yaratır (örneğin pasaport işlemleri). Ayrıca Endonezya’nın belli bir kesiminde ana erkil bir yapı hâkim olup çocuklar annenin soyadını almaktadır.

10-Moğolistan: Soyadının Yeniden İcadı: Moğolistan'da sosyalist dönemde soyadı kullanımı büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Ancak 1990'lardan sonra insanlara yeniden soyadı alma zorunluluğu getirilmiştir. Birçok kişi tarihî kabile adlarını veya tamamen yeni soyadlarını seçmiştir. Yani bazı soyadları aslında oldukça yenidir ve köklü bir geçmişe dayanmaz.

8-Portekiz: Çoklu Soyadı ve Uzun İsimler: Portekiz'de bireyler genellikle birden fazla soyadı taşır. Sistem genelde; Anne soyadı + baba soyadı şeklindedir. Ancak kişi isterse daha fazla soyadı da ekleyebilir. Bu nedenle bazı kişilerde 4-5 parçalı uzun isimler görülebilir.

7-Güney Kore: Az Sayıda Soyadı, Büyük Nüfus: Güney Kore'de Kim, Lee ve Park gibi birkaç soyadı nüfusun büyük kısmını kapsar. Bu durum, soyadının ayırt edici olmaktan çok geleneksel bir kimlik unsuru olduğunu gösterir. Ayrıca evlilik sonrası kadınlar genellikle soyadlarını değiştirmez.

14-Brezilya: Esnek ve Katmanlı Soyadı Sistemi: Brezilya'da soyadı sistemi oldukça esnektir. Birden fazla soyadı taşımak yaygındır. Anne ve baba soyadları birlikte kullanılabilir. Hatta bazı durumlarda büyükanne ve büyükbaba soyadları bile eklenebilir. Bu, aile kökeninin detaylı şekilde korunmasını sağlar.

17-Nijerya: Gelenek + Modern Sistem Birlikte: Nijerya'da yerel etnik gruplara göre isimler farklılık taşımaktadır. İngiliz etkisiyle soyadı sistemi yaygınlaşmıştır. Ancak dikkat çekici nokta; soyadı çoğu zaman aile hikâyesi veya anlam taşıyan bir kelimedir. Bazı isimler cümle gibi anlam içerir (örneğin "Tanrı bize lütfetti" gibi)

12-Macaristan: Ters İsim Sıralaması: Macaristan'da isimler ters sırayla kullanılır. Önce soyadı, sonra kişinin adı örneğin: "Kovács Anna" Bu kullanım, özellikle resmî belgelerde ve akademik ortamlarda korunur.

23-Burundi ve Ruanda: Soyadlarının çoğunda hatta neredeyse tamamında "Tanrı" kelimesi geçer. Örneğin; Hakizimana (Tanrı iyileştirir), Nshimirimana (Tanrı'ya şükredirim) veya Havyarimana/Habyarimana (Tanrı doğurur). Aile bireyleri arasında soyadları genellikle farklıdır. Çünkü ebeveynler genellikle her çocuk için farklı soyadları seçer. Ayrıca kadınlar evlendiklerinde kızlık soyadlarını korurlar. Bununla birlikte soyadları adlardan önce gelir ve genellikle büyük harflerle yazılır. Örneğin HAKIZIMANA Jacques.

13-Yunanistan: Soyadında Cinsiyete Göre Değişim: Yunanistan'da kadın ve erkek soyadları farklı biçimlerde olabilir. Örneğin: Erkek: Papadopoulos, Kadın: Papadopoulou. Yani soyadı, kişinin cinsiyetine göre dilbilgisel olarak değişir. Bu, dünyada nadir görülen bir uygulamadır.

16-Somali: Üçlü İsim Sistemi: Somali’de bireyler genellikle; Kendi adı + Babasının adı + Dedelerinin adı ile tanımlanır. Bu nedenle “Aile soyadı” kavramı zayıftır. Her nesilde isim zinciri değişir.

18-Gana: Doğum Gününe Göre İsim + Soyadı: Gana’da ilginç bir gelenek vardır. Kişiye doğduğu güne göre isim verilir (örneğin Kofi = Cuma doğumlu) Bunun yanında modern soyadı da kullanılır. Yani birey; Kültürel isim + soyadı kombinasyonu taşır.

21-Şili: Doğumla alınan soyadının korunması: Şili’de evlilik, eşlerin soyadlarını hiçbir şekilde etkilemez. Bu nedenle insanlar, kendilerinin veya ebeveynlerinin evlilik durumları kaç kez değişirse değişsin, ömür boyu doğumla aldıkları soy isimlerini korurlar.

20-Fas ve Cezayir: Aile ve Kabile Temelli Soyadları: Bu ülkelerde soyadları genellikle aile, kabile veya coğrafi kökeni gösterir. “El-” takısı yaygındır. Örneğin; El-Fasi (Faslı), El-Masri (Mısırlı)

19-Mısır: Uzun Nesep Zincirleri: Mısır’da isimler oldukça uzundur: Kişi adı + baba + dede + aile adı kullanılabilir. Bazı resmî belgelerde bu zincir 4-5 isme kadar uzayabilir.

15-Eritre: Eritre’de sabit soyadı yoktur. Babanın adı ikinci isim olarak kullanılır. Kadınlar evlendikten sonra soyadları değiştirmez.

22-Rusya: Çoğu Rus ailenin soyadı; genellikle ov(a) veya ev(a) sıfat eki eklenerek oluşturulan baba adından türemiştir. Bununla birlikte, çağdaş baba adlarında eril için ich, dişil için ise na sıfat eki bulunur. Örneğin, en yaygın Rus soyadları şöyledir: İvanov (İvan’ın oğlu), Petrov (Peter’in oğlu)

Bu soyadlarının kadınsı biçimleri “a” ile biter: İvanova (İvan’ın kızı), Petrova (Peter’in kızı)

Bu tür bir soy isim oluşturma biçiminin yanı sıra; mesleklerden, köken yerlerinden ve kişisel özelliklerden türetilen ve çeşitli ekler (örneğin -a ve -skaya) içeren soyadları da oldukça yaygındır. Örneğin;

Mesleklerle ilgili verilen soyadları;

Kuznets (demirci) » Kuznetsov—Kuznetsova

Portnoi (terzi) » Portnov—Portnova

Pastukh (çoban) » Pastukhov—Pastukhova.

Doğdukları yere göre verilen soyadları;

Moskva (Moskova) » Moskvin—Moskvina, Moskovsky—Moskovskaya,

Kişisel özelliklerine göre verilen soyadları;

Tolsty (şişman) » Tolstov—Tolstova, Tolstoy—Tolstaya,

nos (burun) » Nosov—Nosova,

sedoi (gri saçlı) » Sedov—Sedova

Kaynakça

1-<https://bianet.org/haber/kadinlar-hangi-ulkelerde-evlilik-oncesi-soyadini-kullanabiliyor-297487>

2-https://en.wikipedia.org/wiki/Surnames_by_country

3-<https://en.wikipedia.org/wiki/Surname>

Adaletin Satır Arası: YARGIDAN YANSIYANLAR

Hazırlayan: Av. Melahat BAKIRHAN

Vekille temsil olunan hâllerde tebligatın muhatabı vekildir. Asile doğrudan yapılan tebligat usule aykırıdır.

(YHGK, 2025/491 E., 2026/103 K.)

Alacak veya işe iade davasında karar, anlaşma belgesinin geçersizliğinin tespitine ilişkin davanın sonucu bekletici mesele yapılarak verilmelidir.

(Yargıtay 9. HD, 2024/14260 E., 2025/16 K.)

İşçinin tebliğden kaçınması hâlinde bu durumun tutanakla tespit edilmesi ve tutanağın düzenleyiciler tarafından doğrulanması durumunda, ilgili tarih tebliğ tarihi olarak kabul edilebilir.

(Yargıtay 9. HD, 2025/9524 E., 2026/756 K.)

Özel kuruluşlara teslim edilen ürün bedellerinden tevkifat yoluyla yapılan prim kesintisinin kuruma intikal edip etmemesi sigortalının sorumluluğunda olmadığından tescile engel değildir.

(YHGK, 2024/10-795 E., 2025/538 K.)

Yurt dışı çalışmalarda işçinin ücret ve mesai alacaklarının belirlenmesinde bordro, puantaj ve fiili ödemelerin birlikte değerlendirilmesi gerekir.

(Yargıtay 9. HD, 2025/524 E., 2025/3457 K.)

İşyerinde üst düzey yönetici olarak görev yapan işçilerin fazla çalışma alacağının reddi hâlinde davalı lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekir.

(Yargıtay 9. HD, 2025/7997 E., 2025/8076 K.)

Fazla çalışma ve genel tatil alacaklarında somutlaştırma ve ispat yükü davacıya aittir. Deliller incelenmeden ve eksiklik giderilmeden verilen ret kararı hatalıdır.

(Yargıtay 9. HD, 2025/9177 E., 2026/33 K.)

Takip bir belgeye dayandırılmadığına göre, takibe dayanak belge örneğinin sunulması ve ödeme emrine belgenin tasdikli bir örneğinin eklenmesi de söz konusu olamaz.

(Yargıtay 12. HD, 2025/1718 E., 2025/3449 K.)

Satış memurluğunun bankacılık işlemlerini kontrol etme yükümlülüğü bulunmadığından, ihale alıcısı tarafından EFT talimatının zamanında yapılıp yapılmadığı incelenemez. Bu durumda ihale bedelinin süresinde yatırıldığına kabulü olanaksızdır.

(YHGK, 2024/12-792 E., 2025/555 K.)

Arabuluculukta geçen süreler, zamanaşımı süresinin hesabında dikkate alınamaz.

(Yargıtay 11. HD, 2024/3701 E., 2025/2400 K.)

Boşanma davası açısından Bitcoin işlemleri yapmak, eşe kusur olarak yüklenebilmesi için evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına sebebiyet verecek nitelikte olmalıdır.

(Yargıtay 2. HD, 2024/9089 E., 2025/6065 K.)

Hafta tatili ve genel tatil çalışmalarının karşılığı, işçiye boş zaman verilerek ödenemez.

(Yargıtay 9. HD, 2024/6685 E., 2024/9597 K.)

Görevli makama kayıt işlemi, altı iş günlük hak düşürücü süre içerisinde olmak şartıyla dava açıldıktan sonra da yaptırılabilir.

(Yargıtay 9. HD, 2025/9377 E., 2025/10215 K.)

Alt işverenin işçileri başka bir işyerine davet ederek asıl işveren ile olan ilişkiyi sonlandırması, işyeri devri olarak kabul edilemez.

(Yargıtay 9. HD, 2025/8318 E., 2025/9743 K.)

İşe iadenin mali sonuçlarından olan boşta geçen süre ücreti ve işe başlatmama tazminatı için belirsiz alacak davası açılmaz.

(Yargıtay 9. HD, 2025/9629 E., 2026/509 K.)

Hizmet tespiti davalarında hak düşürücü süre, kesintisiz çalışmanın sona erdiği tarihe göre değerlendirilmelidir.

(Yargıtay 10. HD, 2024/14076 E., 2026/261 K.)

Kira sözleşmesinde taraf olmayan eşin, TMK m.194 kapsamında sonradan kiraya verene bildirim yaparak sözleşmeye taraf hâline gelmesi, daha önce verilmiş tahliye taahhünamesinin geçerliliğini etkilemez.

(Yargıtay 3. HD, 2025/3374 E., 2025/4997 K.)

Şirket temsilcisi tarafından senede atılan imzanın geçerliliği için şirket unvanının veya şirket kaşesinin imza üzerinde bulunması zorunlu değildir.

(Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 2024/12-791 E., 2025/539 K.)

Savcı

Ben savcıyım.
 Mesleğimin yarısı hukuk,
 Diğer yarısı sabırdır.
 Sabırla dosya okurum.
 Sabırla ifade alırım.
 Sabırla "son bir şey daha anlatacağım" cümlesini
 dinlerim.
 Her gün yeni bir dosya gelir.
 Bazen dosya gelir,
 Dosyanın eki gelir,
 Ekin eki gelir,
 Sonra da "çok basit bir olay" olduğu söylenir.
 Herkes gerçeği anlatır.
 İlginç olan şu:
 Aynı olayın beş farklı gerçeği olabilir.
 Şüpheli konuşur.
 Müşteki konuşur.
 Tanık konuşur.
 Avukat konuşur.
 Komşu anlatır.
 Olayı görenin kuzeni anlatır.
 En sessiz kalan genelde dosyadır.

Ama en çok şeyi de o anlatır.
 Herkes bana gerçeği anlatır.
 Ne hikmetse hepsi farklıdır.
 Bir de klasik sorular vardır:
 "Savcım, bu iş kesin sonuçlanır değil mi?"
 İnşallah.
 "Ne kadar sürer?"
 Dosyaya da sordum, o da bilmiyor.
 Meslekte en çok duyduğum cümlelerden biri şudur:
 "Ben her şeyi açık açık anlatacağım."
 Bu cümleden sonra genellikle konu çocukluk anılarına
 kadar gider.
 Savcılık biraz dedektiflik gibidir.
 Biraz psikologluktur.
 Biraz tarihçiliktir.
 Biraz hukukçuluk.
 Biraz da yapboz ustalığı.
 Herkes elindeki parçayı getirir.
 Ben resmi tamamlamaya çalışırım.
 Kahve içerim.
 Dosya okurum.
 Bir kahve daha içerim.
 Dosya hâlâ bitmemiştir.

Akşam olur.
Dosyalar masada durur.
Sabah olur.
Dosyalar yine masada durur.
Sanırım bazı dosyalar benden daha kalıcı.
Ama yine de mesleğimi seviyorum.
Çünkü her dosya bir hikâye dir.
Yalnız küçük bir ricam var:
İfade verirken
"Konu çok kısa..." diye başlamayın.
Tecrübeyle sabittir:
Ondan sonrası asla kısa olmuyor.

Zabıt Kâtibi

Bir Zabıt Kâtibinin Günlüğü: Yazıyorum, Öyleyse Varım
Ben zabıt kâtibiyim.
Duruşmada herkes konuşur, ben yazırım.
Herkes bağıırır, ben yazırım.
Herkes "Ben öyle demedim" der, ben yazdığımı savunurum.
Adliyede bir gerçek vardır:
Söylenen değil, yazılan gerçektir.
Ve onu ben yazırım.
Klavye ile değil, sinirle çalışıyorum
Hâkim konuşur, avukat konuşur, taraf konuşur, tanık konuşur...
Hepsi aynı anda konuşur.
Ben ise beynimde şunu seçerim:
"Hangisi hukuki, hangisi iç dökme?"
İç dökme olanı yazmam.
Ama anlatırken herkes onu söylemiş gibi davranır.
Duruşmanın en tehlikeli cümlesi şudur:
"Aynen yazalım."
Hayır. Aynen yazamayız.
Çünkü "aynen" dediğiniz şey genelde:
10 dakika süren bir monolog
Konudan bağımsız üç duygu
Bir de çocukluk travması içerir
Ben özetlerim.

Sonra:
"Ben öyle demedim." Dediniz.
Ama yazmadım.
Klavye Sesim Hukuki Delildir
Ben yazarken klavyem konuşur.
Tak tak tak...
Bu ses, duruşmanın ritmidir.
Bazen susarım.
Herkes durur. "Niye yazmıyor?" diye bakarlar.
Çünkü hukuki bir şey söylemediniz.
Ben de yazmadım.
Tanık anlatır:
"Ben aslında o gün oradaydım ama tam hatırlamıyorum ama gördüm gibi..."
Ben yazırım:
"Tanık, olayı net hatırlamadığını beyan etti."
Bu bir çeviridir.
Zabıt kâtibi, adliyenin simültane tercümanıdır.
Hâkim bana bakar.
Hiçbir şey söylemez.
Ben anlarım.
Bu bakışların anlamları vardır:
"Bunu yazma" "Bunu yaz"
"Bunu biraz yumuşat"
"Bunu çok güzel yaz"
Biz gözle konuşuruz.
Çünkü söz bitmiştir, tutanak başlamıştır.
Duruşma biter, ben devam ederim
Herkes çıkar.
Ben kalırım.
Dosya kapanmaz, sadece salon boşalır.
Ben yazdıklarımı okurum: "Bunu gerçekten yazmış mıyım?"
Herkes unuttur, sen kaydedersin
Herkes "Ben öyle demedim" der, sen hatırlatırsın
Adım kararın altında küçük yazar.
Ama bilin ki: O karar, ben yazdığım için vardır.
Ve ertesi gün yine klavyenin başına geçerim.
Çünkü adalet yazıyla yürür.
Ben de yürütürüm.

ÇOK DİLLİ HUKUK SÖZLÜĞÜ (4)

Hazırlayan: Dilsel ve Kültürel Haklar Komisyonu Üyesi Av.Serdar GÜMÜŞ

Çok Dilli Hukuk Sözlüğü, Mardin Barosu Dergisi için Mezopotamya Vakfı bünyesinde yer alan Kürtçe Hukuk Çalışma Grubu tarafından hazırlanan ve 2019 yılında Mezopotamya Vakfı Yayınları tarafından basılan Ferhenga Têgihên Hiqûqê/Hukuk Terimleri Sözlüğü'nden Av. Serdar GÜMÜŞ tarafından sık kullanılan terimler seçilerek hazırlanmıştır.

Sözlük Türkçe, Kürtçe, İngilizce, Arapça ve Farsça olarak hazırlanmış olup dergi için Farsça terimlere yer verilmemiştir. Sözlükte bulunmayan Süryanice terimlerin karşılıkları ise Malfono Şükrü AKTAŞ tarafından hazırlanmıştır. Çok Dilli Hukuk Sözlüğü, Mardin Barosu Dergisi okurlarına ve tüm meslektaşlarımıza faydalı olması dileğiyle.

TÜRKÇE	KÜRTÇE	İNGİLİZCE	ARAPÇA	SÜRYANİCE
ilam	danezan	announcement	إعلان	ܠܚܝܡܐ
duruşma	daniştin	trial/proceedings/hearing	إقامة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
bildirim	danzanîn	notification	تليخ/اعلام	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
sansür	sansur	censorship	رقابة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
Basın İlan Kurumu	Sazgeha Çapemenîyê ya Daxuyanîyê	press advertising agency	وكيل إعلانات صحفية	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
kamu kurumu	sazgeha giştî	public institution	مؤسسة عامة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
mücbir sebep	sedema neçarker	force majeure	ظروف قاهرة/قوة قاهرة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
ağırlaştırıcı nedenler	sedemên giranker	aggravating circumstances	ظروف مشددة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
hafifletici nedenler	sedemên sivikker	mitigating circumstances	ظروف مخففة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
tefeci	selefxur	usurer	مراب	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
tefecilik/yüksek faiz	selefxurî/selef	usury (unlawful profit)	رباً/مُرَابَاة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
ispat	selmandin, peyitandin	proof	إثبات	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
sendika	sendika	syndicate	نقابة	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
senet	sened/qewale	deed	سند	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ
hamiline yazılı senet	seneda hilgirî	bearer paper/payable to bearer	سند لحامله	ܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ ܕܡܚܝܡܐ

TÜRKÇE	KÜRTÇE	İNGİLİZCE	ARAPÇA	SÜRYANİCE
emre yazılı senet	seneda li ser fermanê	payable to order	سند للامر	ܐܝܬܐܢܐ ܠܝܫܪ ܦܝܪܡܢܐ
nama yazılı senet	seneda li ser navî	promissory note	سند اسمي/وثيقة اسمية	ܐܝܬܐܢܐ ܠܝܫܪ ܢܐܘܒܐ
açık senet	seneda vekirî	blank bill	سند على بياض	ܐܝܬܐܢܐ ܠܝܫܪ ܦܠܐ
işgal/işgal etmek	vegirtin, dagirtin	to occupy	حيازة	ܠܠܝܫܪ - ܠܠܕܝܪܐ
fuzuli işgal	vegirtina nerewa	illicit occupation	حيازة غير مشروعة	ܠܠܝܫܪ ܠܐ ܡܫܪܥܐ
alacağın temliki	veguhastina deynî	assignment (transfer) of claim	نقل الدين	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ
tehir-i icra	vehiştina cîbicikirinê	deferment of execution	تأجيل التنفيذ	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
tahkikat	vekolîn	inquiry	تحقيق	ܠܠܝܫܪ - ܠܠܕܝܪܐ
çapraz sorgu	vepirsîna çeperast	cross examination	استجواب	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ
idari düzenlemeler	verastkirinên kargêrî	administrative arrangements	التنظيم الإداري	ܠܠܝܫܪ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
irade	vîn	will	إرادة	ܪܝܝܐ
vali	walî, parêzgar	governor	محافظ	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
valilik	walîti	governorship	محافظة	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
vekaletname	wekaletname	letter of attorney/power of attorney	وكالة/خطاب توكيل	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
vekil	wekîl	representative	وكيل	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ
vakıf	weqîf	foundation	مؤسسة	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ
amme alacakları	wergirtinên giştî	public claims (ev	قبض عام	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ - ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
vasiyet	wesîyet	will	وصية	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ
bakanlık	wezaret	ministry (department)	وزارة	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ
konut	Xanî	residence	مكس/سكن/دار	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ
aldatma	xapandin	infidelity	خداع	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
kısmi süreli çalışma	xebata pardem	part time employment	العمل بدوام جزئي	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
görevi kötüye kullanma	xerabbikaranîna erkê	misuse of public duty/professional misconduct	إساءة استخدام الواجب/استغلال الواجب	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ
yetki tecavüzü	zêdegavîya rayeyê	abuse/misuse of authority	تجاوز السلطة	ܡܠܟܐ ܡܠܝܬܐ ܡܠܝܬܐ

TÜRKÇE	KÜRTÇE	İNGİLİZCE	ARAPÇA	SÜRYANİCE
kaçak yapı	avahîya bêdestûr	unlicensed construction	البناء غير المرخص	حسا ولا حصسا
kara suları	avên herêmî	territorial waters	المياه الإقليمية	مختا أمحتقا
pafta	bafta	parcel map	رقم القطعة/معرف	وَمَصدا وِجِشدا
celp	bangname	summons	استدعاء	حسدا
aidat	barbû	dues	عائدات	مَحَصدا
ipotek	barimte	hypothec	رهن	مَحَصدا
irsaliye	barname	dispatch note	لائحة إرسال	حسا وِلمِجِشدا
tacir	bazirgan	trader/businessman/merchant	تاجر	المِجِشدا
ticaret	bazirganî	trade/commerce/business	تجارة	المِجِشدا
yok hükmünde	bêhikim	invalid/null/void	في حكم المعدوم	وسا كَحسا
işsizlik	bêkarî	unemployment	بطالة	حسدا وِلمِجِشدا
taahhüt etmek	belên dan/qewil dan	to undertake	تعهد	أَعَدَ وس
taahhüt	belên/qewil	obligation/commitment/ undertaking/affidavit	تَعَهُد	عهه وس
taahhüt eden	belênder/qewilder	undertaker/obligor/	متعهد	صعهه وس
taahhütname	belênname/ qewilname	letter of commitment	ورقة تعهد/خطاب تعهد	هوسا وِعهه وس
ticari belgeler	belgeyên bazirganî	commercial documents	المستندات التجارية/ وثائق تجارية	إِعْهَدا وِلمِجِشدا
semere	ber	fructus	محصول	حِكْسا
beraat etmek	beraet kirin/ bêtawan derketin	to be acquitted/to be found not guilty	تَبَرَّأ	أَبْرُوسا أَلَكْسا
bloke	berbend	blocked	مجمد	مَحْجُودا
bloke etmek	berbend kirin	block	تجميد/حجب	مَحْجُودِسا
koşullu salıverme	berdana bimerc	conditional release	افراج مشروط/افراج شرطي	هَمْسا حَدَّسا
anonim eser	berhema gelêrî	anonymous work	عمل مجهول النسب/ نتاج شعبي	عههسا لا بيمسا
kamu yararı	berjewendiya giştî	public interest	مصلحة عامة	هوسا كَحْسا

Sevgili Mardin

Sevgili Mardin!

Gönül dünyamızda “İnsanı sevmek Allah’ı sevmektir” Buraya gelirken hikayemizin nasıl olacağını, bu şehri ve bu şehrin güzel insanlarını bu kadar çok seveceğimi ben de bilmiyordum! Halkımızın evi barı, obası ve ocağı addederek “Devlet Devlet” diyerek düştüğüm yollarda, varıp gittiğim onlarca diyarda heybemde daima güzel insanlar ve güzel hikayeler biriktirdim! Mardin! Bana verdiğin güzel hikayeler için sana teşekkür ederim! Arzın üzerindeki yürüyüşümün hikayesi özetle budur.

Hiçbir şeye inanmadım Allah’a inandığım kadar, varıp gittiğimde huzuruna sorarsa bir gün bana en çok insanı sevdim! Bu hayatta bir şey öğrendim ise asıl servetin insanı sevmek ve insana hizmet etmek olduğunu bildim! İnsana bakışımın hikayesi de özetle budur!

Ben size bir adım geldim siz bana onlarca adım! Hakkı hukuku hakkıyla bilenlerden olamasam da inşallah gayesi muhlis ve hüsnü eylem sahiplerinden olmuşumdur! İnşallah varıp gittiğimde huzuruna Alemlerin Şanlı Rabbine mahcup olmam. Varlığa ve yaşama bakışım da özetle budur!

Vazifemizi yerine getirirken bir hata ettik ise bilin ki o hata benimdir sizlerden af dilerim! Şayet bir başarı var ise o da benim şanlı devletimindir! Bizler fani devlet bakidir! Minnet ederim! Devlet felsefemiz de özetle budur.

Tarifsiz duygular içerisindeyim. Ben seni çok sevdim Mardin! Hakkını helal et! Bana yaşattığın güzellikler için sana minnettarım! Buraya bir Amasyalı olarak gelmişim. Şimdi bir Mardinli olarak ayrılıyorum. Mardinli olmakla iftihar ediyor şeref duyuyorum!

Ey benim ruhumun şehri hep benimle kal!

Bil ki sen her şeyin en iyisine en güzeline layıksın! Seni biraz olsun anlayabiliyorum. Seni daima seven seni daima yüreğinde yaşayan ve bundan sonra da yaşatacak olan bir evladın olarak bir dil, bir dilek, bir kültür aynasından geçip giderken heybemde biriktirdiğim güzel hatıralarla avunuyorum! Gönül atlasımda Mardin’in anlamı da özetle budur!

Sana kalbimden ve gözyaşlarımdan başka verecek bir servetim yok! Allah’a emanet olun, daima bir

olun beraber olun! Bizler bu ülkenin çocuklarıyız! Atalarımız bu topraklarda uyur, balalarımız bu topraklarda büyür! Kaçacak göçecek bir yerimiz yok. Bu ülkede yaşamak da ölmek de bize şereftir. Geçmişte olduğu gibi gelecekte de aziz vatanımıza sahip çıkın! Geçmişimiz bir geleceğimiz bir göbeğimiz birlikte kesilmiş bizim, kaderimiz bir! Bu ülkenin evlatlarına bakışımız da özetle budur!

Ülkemizin sana çok ihtiyacı var. Terörsüz kansız kederli, bir ve beraber büyük bir ülke için barış için kardeşlik için sana ihtiyacımız var. Sadece bu ülkenin değil unutulup giden insanlık hasletlerimiz için dünyanın da sana, senin hoşgörüne, cömertliğine, yiğitliğine ve insan sevgine ihtiyacı var! İşte bu yüzden sana sonsuz kez; Selamlar, Sevgiler, Saygılar Mardin!

Mardin hikayeme eşlik eden başta Mardin halkına, kıymetli meslektaşlarıma, fedakar personelimize, Mardin Barosuna, Mardin Valimize, Emniyetimize, Jandarmamıza, Garnizonumuza, Milli İstihbarat Teşkilatına, devlet adamlarına, bürokratlarına, hayırsever iş insanlarına, taşına toprağına, bağına bahçesine, cadmesine sokağına, hepsine cümlesine selam olsun!

Yolun bahtın açık olsun!

Her şey gönlünce olsun!

Duam olsun; bir gün hatırlarsan beni Mardin Kalesi’nin semalarında bir gülücük olsun, uçsun uçsun kocaman kalbine konsun!

Allah seni daima korusun!

Alemlerin Şanlı Rabbi daima seninle olsun!

Sevgiyle kal Mardin!

Sevgiyle kal!

Mustafa Akbulut

Mardin Başsavcısı

Mardin Sevdalısı

Mardin

Taş duvarların ve kadim mağaraların şehri,
Zinnar'ın vadisi,
Dara'nın efendisi,
Anlatır durur bana çok eski zamanlardan
Unutulmaya yüz tutmuş bir aşk hikayesi....

Ey Mezopotamya'nın mabedi,
Aramilerin geçidi,
Yezidilerin bilmecesi, Süryanilerin nefesi,
Ey Dicle'nin sevdiceği,
Savur çayında savrulan
Kürt halaylarında
Arap ezgilerinde hayat bulan,
Taş sokaklarında bul beni...

Beyazsu'yun uğultusunda işittiğim Mezopotamya'nın,
Hayat gibi inişli çıkışlı mazisine uzayıp giden tırnakları,
Ey Zeynel Abidin'in türbesinde keşfettiğim kuşların kanatları,
Ardeşir'e, Cezeri'ye, Bitlisi'ye, Artuk Bey'e ve İlgazi'ye götür beni...

Al götür beni Mardin!
Kehkeşanlara kaçmış kayıp saltanatlara,
Safranların kırlarına,
Aziz Gabriel'in sırlarına,
Türkmenlerin yokuşuna,
Kasımiye Medresesine,
Bayındırlar Melikine,
Midyat'a ve Estel'e,
Taş Konaklarda çınlayan Reyhani gecelerine götür beni...

Uyuyayım bir ömür şelaleler diyarında,
Sular mırıldansın bana en güzel hikayeleri,
Anlat bana Mardin!
Anlat ki bileyim!
Dillerin, dileklerin ve inançların beşiği,
Mardin!
Medeniyetlerin beşiği...

Mustafa Akbulut

09.12.2023 Mardin

*bu şehre ve güzel insanlarına...
sevgiyle...*

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Kongzi (Konfüçyüs)

Çin uygarlığının en önemli temsilcilerinden biri kabul edilir. Kongzi (Konfüçyüs), Çin geleneklerini derleyip yeni kuşaklara aktarmıştır.

Tarihte bazı mahkemelerde yargıçların karar verirken peruk takması, tarafsızlığı ve makamı temsil eden bir gelenektir. Bu gelenek bazı ülkelerde hâlâ sürmektedir.

Dünyadaki en küçük anayasalardan biri birkaç maddeden oluşurken, en uzun anayasalardan biri Hindistan Anayasası'dır.

İlk parmak izi incelemeleri, suç soruşturmalarında 19. yüzyılın sonlarında kullanılmaya başlandı ve kriminalistikte devrim yarattı.

Günümüzde birçok ülkede mahkeme tokmağı sembol olarak bilinse de, bazı hukuk sistemlerinde duruşmalarda hiç kullanılmaz.

Dünyanın en eski avukatlık mesleklerinden biri Antik Roma'da ortaya çıktı. O dönem avukatlar "retorik ustası" olarak görülürdü.

Eski dönemlerde bazı toplumlarda suçluluğu anlamak için "suya atma", "ateşte yürüme" gibi yöntemler kullanılırdı. Buna "Tanrısal yargı" anlayışı denirdi.

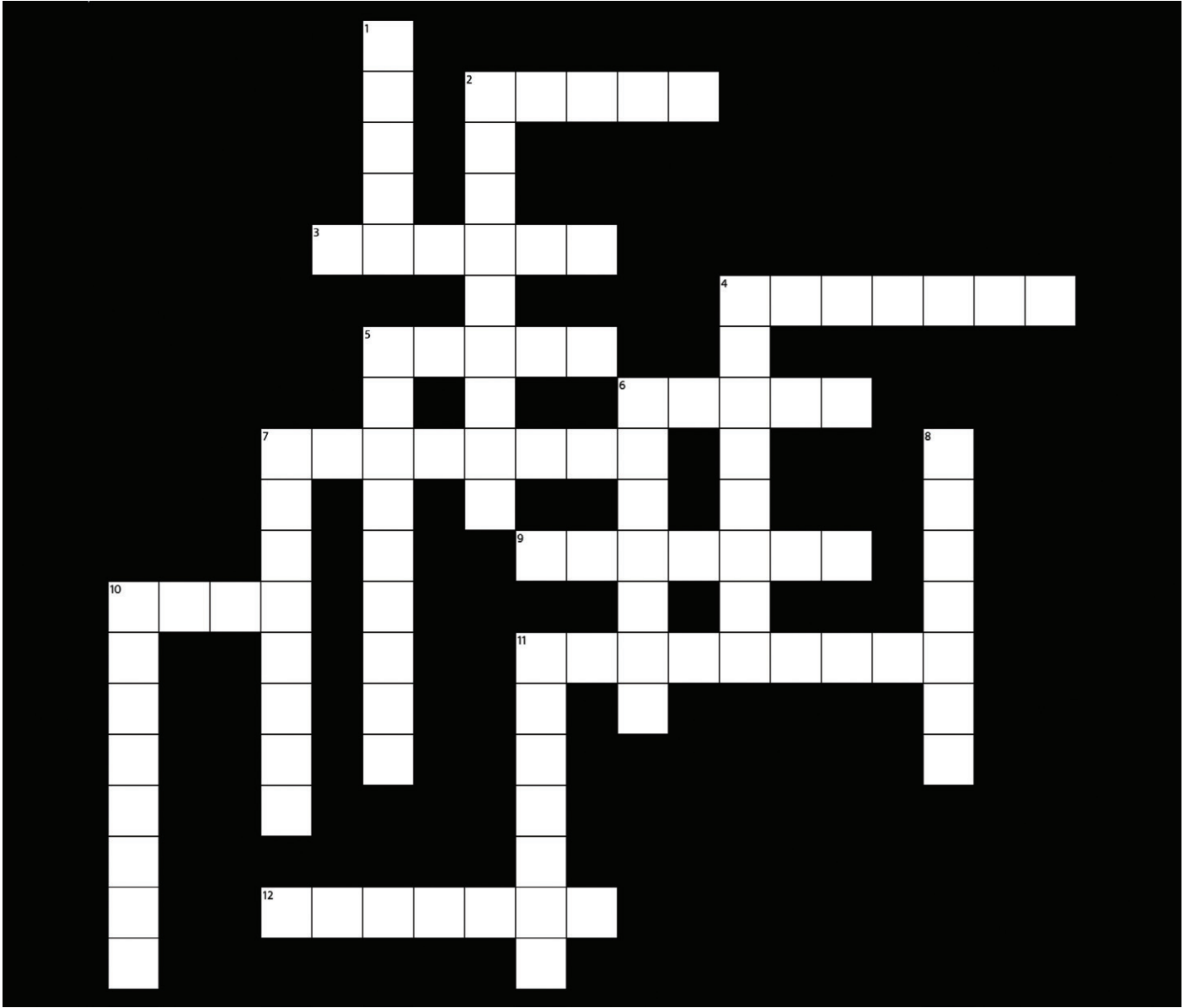
Osmanlı'da mahkemelerde verilen kararlar "şer'îye sicilleri" adı verilen defterlere yazılırdı. Bugün tarihçiler için büyük bir arşiv niteliğindedir.

İlk noterlik uygulamalarının temelleri Antik Roma'da atıldı. Resmî kayıt tutan kişiler büyük önem taşırdı.

Robert Peel

İlk polis teşkilatlarından biri modern anlamda Londra'da kuruldu. "Bobby" lakabı, dönemin İçişleri Bakanı Robert Peel'den gelir.

Yatay

- 2** Ayırmak, tefrik etmek. - **3** Sığınma - **4** Farklılık, ayrıcalık - **5** Bir düşünceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme. Karacılık, iftira. - **6** Uyarı, uyarma, bir şeyi birine anımsatma. - **7** Kamulaştırma; kamu kurum ve kuruluşlarınca kamu yararı kararına dayanılarak özel mülkiyete konu taşınmazların bedeli peşin ödenerek alınması. **9** Tekrarlanan, alışkanlık haline gelen. - **10** Bir kimsenin zimmetini haktan beri kılmaktır ki, iki kısımdır: biri ibra-i iskat, diğeri ibra-i istifadır. - **11** Mesken, konut, ikâmet edilen yer. Bir kimsenin yerleşmek niyetiyle oturduğu yer. Herkesin bir tek ikâmetgâhı vardır. Tüzelkişilerin bazen birden çok ikâmetgâhı bulunabilmektedir. - **12** Uzmanlık, uzmanlaşma.

Dikey

- 1** Eksik malzemenin tamamlanması, temin edilmesi. - **2** Soruşturma sonunda savcının topladığı delilleri, şüphelilerin cezalandırılmasını talep ettiği kanun hükümlerini ve bu hükümlerde yer alan karşılıklarını, gerekçeleri ve kurduğu illiyet bağı ile birlikte izah-talep ettiği metin. - **4** Dosyanın görülmekte olduğu mahkemeye gönderilmek için başka bir yerde bulunan bir tanığın oradaki mahkeme tarafından ifadesinin alınması. - **5** Bir kişinin ya da kurumun hukuki boyutu olan durumlar için kanunlara, sözleşmelere ya da gelenek ve göreneklere dayanarak ilgili tarafa yazılı olarak hak ve taleplerini bildirmesi. **6** Bir şeyin mülkiyetini elde etmek. - **7** Aklama belgesi - **8** Herhangi bir hukuki mesele hakkında hukuk alimlerinin fikir ve mütalâalarıdır. - **10** Sorguya çekme. - **11** Mevcut bir mal üzerinde kullanma hakkı.

Mardin Barosu Başkanlığı

Web Sitesi:

www.mardinbarosu.org.tr

Facebook:

www.facebook.com/MardinBarosu

Twitter:

<https://twitter.com/MardinBarosu>

YouTube:

<https://www.youtube.com/MardinBarosuTV>

Instagram:

www.instagram.com/MardinBarosu

Basın Yayın Komisyonu Instagram Hesabı:

www.instagram.com/mbbasinyayinkomisyonu

